



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union



Κείμενο Πολιτικής για την πρόληψη και την παρέμβαση σε περιστατικά βίας εις βάρος ηλικιωμένων γυναικών

© Εταιρικό σχήμα SAFE

Συγγραφείς:

Ileana Codruta Cosmescu – Asociatia Habilitas – Centru de Resurse si Formare Profesionala

Ioana Caciula – Asociatia Habilitas – Centru de Resurse si Formare Profesionala

Rodica Caciula – Asociatia Habilitas – Centru de Resurse si Formare Profesionala



Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	2
Εισαγωγή	3
Σκοπός του Κειμένου Πολιτικής	3
Στόχοι.....	3
Βασικές έννοιες του Κειμένου Πολιτικής	4
Ευρήματα ανά χώρα	11
Φινλανδία	Errore. Il segnalibro non è definito.
Ελλάδα.....	17
Ιταλία	22
Ρουμανία	30
Πορτογαλία.....	44
Συμπεράσματα	48
Επιχειρησιακό σχέδιο μέτρων για την πρόληψη και την παρέμβαση σε περιπτώσεις βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών	52

Εισαγωγή

Η ενδοοικογενειακή βία και η βία κατά των γυναικών γίνονται, συχνά, αντικείμενο συζήτησης ανάμεσα σε φορείς χάραξης πολιτικής και επαγγελματίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, τόσο σε περιφερειακό όσο σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Η βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών θα μπορούσε να προσδιοριστεί ως το σημείο τομής τριών διαφορετικών αλλά συνδεδεμένων φαινομένων: της ενδοοικογενειακής βίας, της βίας κατά των γυναικών και της κακοποίησης και βίας κατά των ηλικιωμένων ατόμων.

Μολονότι τα τρία αυτά φαινόμενα διερευνώνται ανεξάρτητα το ένα από το άλλο, η βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών είναι ένα θέμα που σπάνια συζητιέται ή διερευνάται και, σε ό,τι αφορά στον ηλικιωμένο πληθυσμό, η έλλειψη συγκεκριμένων ερευνητικών δεδομένων και αντίστοιχα προσαρμοσμένης νομοθεσίας αποτελούν ένα σημαντικό κενό στην εθνική και διεθνή πολιτική.

Το έργο SAFE έχει στόχο να επιστήσει την προσοχή στο θέμα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και να το συμπεριλάβει στην ατζέντα των υπευθύνων χάραξης πολιτικής τόσο στις χώρες υλοποίησης του έργου όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σκοπός του Κειμένου Πολιτικής

Το αποτέλεσμα του Παραδοτέου 3 του έργου SAFE – Κείμενο Πολιτικής για την πρόληψη και την παρέμβαση σε περιστατικά βίας εις βάρος ηλικιωμένων γυναικών – έχει ως στόχο τον εντοπισμό τρόπων ενδυνάμωσης και διατήρησης της ικανότητας των δημόσιων, κυβερνητικών, μη κυβερνητικών οργανώσεων και παρόχων υπηρεσιών να προλαμβάνουν, να εντοπίζουν και να ανταποκρίνονται με κατάλληλο τρόπο στη βία και την κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων γυναικών. Το Κείμενο Πολιτικής εστιάζει σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας καθώς και στην εκπαίδευση και κατάρτιση σε θέματα κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών.

Στόχοι

Οι κύριοι στόχοι του Κειμένου Πολιτικής είναι οι εξής:

- Αξιολόγηση της κατάστασης των ιδρυμάτων που είναι υπεύθυνα για το θέμα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και των διαθέσιμων υπηρεσιών για ηλικιωμένες γυναίκες που είναι θύματα κακοποίησης/βίας, στις συμμετέχουσες χώρες
- Προσδιορισμός εξειδικευμένων και διακρατικών λύσεων για τα κενά που διαπιστώθηκαν κατά την αξιολόγηση των συμμετεχουσών χωρών και την εκπόνηση προτάσεων πολιτικής με στόχο την ενίσχυση και τη διατήρηση της ικανότητας των δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων και παρόχων υπηρεσιών να προλαμβάνουν, να εντοπίζουν και να ανταποκρίνονται με κατάλληλο τρόπο στις περιπτώσεις βίας και κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών

- Δημιουργία πιθανού μοντέλου δράσης που θα μπορούσε να προσαρμοστεί και να χρησιμοποιηθεί από τοπικούς, περιφερειακούς και εθνικούς φορείς για τη βελτίωση της ανταπόκρισής τους στη βία/κακοποίηση των ηλικιωμένων γυναικών.

Σε μία προσπάθεια συλλογής όσο το δυνατό περισσότερων στοιχείων από τους επαγγελματίες που δουλεύουν με εν δυνάμει θύματα βίας/κακοποίησης, ο σχεδιασμός του έργου περιλάμβανε συνεργατικές ομάδες μάθησης σε κάθε συμμετέχουσα χώρα.

Στις συνεργατικές ομάδες μάθησης συμμετείχαν επαγγελματίες από διάφορους επαγγελματικούς τομείς – κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας, ψυχολόγοι, αρχές επιβολής του νόμου, δικαστικές αρχές, εκπαιδευτές/εύτριες επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), ΜΚΟ που εργάζονται στον τομέα φροντίδας ηλικιωμένων κτλ.

Τρία κύρια σημεία συζητήθηκαν στις συνεργατικές ομάδες μάθησης είναι:

1. Η ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών,
2. Η ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα,
3. Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών.

Τα αποτελέσματα των συναντήσεων περιλήφθηκαν στις αναφορές των συναντήσεων του κάθε οργανισμού που συμμετείχε στο έργο και έθεσαν τη βάση για τα μέτρα που παρουσιάζονται στο παρόν κείμενο πολιτικής.

Βασικές έννοιες του Κειμένου Πολιτικής

Η βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών θα μπορούσε να προσδιοριστεί ως το σημείο τομείς τριών διαφορετικών αλλά συνδεδεμένων φαινομένων: την ενδοοικογενειακής βίας, της βίας κατά των γυναικών και της κακοποίησης και βίας κατά των ηλικιωμένων ατόμων.

Για να κατανοήσουμε τη βία/κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων γυναικών, χρειαζόμαστε μια σαφή εικόνα αυτών των επικαλυπτόμενων κοινωνικών φαινομένων καθώς και του βαθμού στον οποίο είναι γνωστό στους πολίτες, η συγκεκριμένη μορφή βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών.

Το Διεθνές Σχέδιο Δράσης της Μαδρίτης για τη Γήρανση και η Πολιτική Δήλωση που υιοθετήθηκε κατά τη Δεύτερη Παγκόσμια Συνέλευση για τη γήρανση τον Απρίλιο του 2002 (ΜΙΡΑΑ) ανέφεραν λεπτομερώς το θέμα της κακοποίησης των ηλικιωμένων εστιάζοντας στο

γεγονός ότι οι γυναίκες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να γίνουν θύματα βίας ή κακοποίησης καθώς μεγαλώνουν.

Το άρθρο 5 του προαναφερθέντος εγγράφου τονίζει τη δέσμευση των υπογραφόντων για «προώθηση της ισότητας των φύλων καθώς και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών», για την εξάλειψη «όλων των μορφών διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιακών διακρίσεων», αναγνωρίζει ότι οι ηλικιωμένοι «θα πρέπει να απολαμβάνουν μια γεμάτη ζωή, υγείας, ασφάλειας και ενεργού συμμετοχής στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή των κοινωνιών τους» καθώς και την ανάγκη για «ενίσχυση της αναγνώρισης της αξιοπρέπειας των ηλικιωμένων ατόμων και της εξάλειψης όλων των μορφών παραμέλησης, κακοποίησης και βίας»¹.

Συγκεκριμένα στο θέμα της κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων, η ΜΙΡΑΑ – Προτεραιότητα III: Εξασφάλιση της δημιουργίας ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος, Τεύχος 3: Καταστάσεις παραμέλησης, κακοποίησης και βίας, αναφέρει:

- Παράγραφος 107. «Η παραμέληση, η κακοποίηση και η βία κατά των ηλικιωμένων ατόμων παίρνει πολλές μορφές – σωματική, ψυχολογική, συναισθηματική, οικονομική - και συμβαίνει σε κάθε κοινωνικό, οικονομικό, εθνικό και γεωγραφικό πεδίο.», «Οι επαγγελματίες πρέπει να αναγνωρίσουν τον κίνδυνο μιας ενδεχόμενης παραμέλησης, και των άτυπων φροντιστών/βοηθών τόσο στο σπίτι όσο και σε κοινοτικούς και θεσμικούς χώρους».
- Παράγραφος 108. «Οι γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο σωματικής και ψυχολογικής κακοποίησης εξαιτίας των κοινωνικών στάσεων που δημιουργούν διακρίσεις και της μη εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών. Ορισμένες επιβλαβείς παραδοσιακές και συνήθεις πρακτικές καταλήγουν σε κακοποίηση και βία προς τις ηλικιωμένες γυναίκες, συχνά επιδεινούμενες από τη φτώχεια και την έλλειψη πρόσβασης στη νομική προστασία.»²

Στο πλαίσιο του Στόχου 1 για την προτεραιότητα III: Εξάλειψη όλων των μορφών παραμέλησης, κακοποίησης και βίας κατά των ηλικιωμένων ατόμων, το ίδιο έγγραφο προτείνει τις ακόλουθες ενέργειες:

- Να ευαισθητοποιηθούν οι επαγγελματίες και να εκπαιδευτεί το ευρύ κοινό, χρησιμοποιώντας μέσα μαζικής ενημέρωσης και άλλες εκστρατείες ευαισθητοποίησης, σχετικά με την κακοποίηση των ηλικιωμένων και τα διάφορα χαρακτηριστικά της και τις αιτίες της·
- Να θεσπιστεί νομοθεσία και να ενισχυθούν οι νομικές προσπάθειες για την εξάλειψη της κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων·
- Να ενθαρρυνθεί η συνεργασία μεταξύ της κυβέρνησης και της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανώσεων, για την αντιμετώπιση της κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων ατόμων, μέσω, μεταξύ άλλων, της ανάπτυξης κοινοτικών πρωτοβουλιών.

¹ Political Declaration and Madrid International Plan of Action on Ageing, United Nations, New York, 2002

² Political Declaration and Madrid International Plan of Action on Ageing, United Nations, New York, 2002

- Να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι όλων των μορφών παραμέλησης, κακοποίησης και βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών, μέσω την ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης του κοινού και της προστασίας των ηλικιωμένων γυναικών από τέτοιου είδους παραμέληση, κακοποίηση και βία, ιδιαίτερα σε έκτακτες καταστάσεις·
- Να ενθαρρυνθεί η περαιτέρω έρευνα σχετικά με τα αίτια, τη φύση, την έκταση, τη σοβαρότητα και τις συνέπειες όλων των μορφών βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών και ανδρών και η διάδοση των ερευνητικών ευρημάτων και των ευρημάτων των μελετών.³

Επίσης ο Στόχος 2: Δημιουργία υπηρεσιών υποστήριξης για την αντιμετώπιση της κακοποίησης των ηλικιωμένων, προτείνει τις ακόλουθες δράσεις:

- Καθιέρωση υπηρεσιών για θύματα κακοποίησης και τρόπων αποκατάστασης για τους δράστες·
- Ενθάρρυνση των επαγγελματιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας καθώς και του ευρύτερου κοινού, ώστε να αναφέρουν τυχόν υποψίες κακοποιήσεις ηλικιωμένων·
- Ενθάρρυνση των επαγγελματιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας ώστε να πληροφορούν τους ηλικιωμένους, που υποψιάζονται ότι έχουν υποστεί κακοποίηση, σχετικά με την προστασία και την υποστήριξη που μπορούν να λάβουν·
- Συμπερίληψη της διαχείρισης της κακοποίησης ηλικιωμένων στο πρόγραμμα κατάρτισης των επαγγελματιών πρόνοιας.⁴

Σαν αποτέλεσμα, η MIPAA παρέχει ένα ξεκάθαρο πλαίσιο στους εθνικούς φορείς για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών.

Το 2011, το Συμβούλιο της Ευρώπης, υιοθέτησε τη «Σύμβαση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας» που έχει ως στόχο «την προστασία των γυναικών ενάντια σε όλες τις μορφές βίας, καθώς και την πρόληψη, την ποινική δίωξη και εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών καθώς και της ενδοοικογενειακής βίας»⁵.

Η σύμβαση αναγνωρίζει ότι οι γυναίκες επηρεάζονται δυσανάλογα από την ενδοοικογενειακή βία που ορίζεται ως «...κάθε πράξη φυσικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας, η οποία συμβαίνει εντός της οικογένειας ή οικογενειακής μονάδας, ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα ή όχι του κατά πόσο ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιρασθεί την ίδια κατοικία με το θύμα»⁶.

Η βία κατά των γυναικών ορίζεται ως: «μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και αναφέρεται σε κάθε βίαιη πράξη που βασίζεται στο φύλο και έχει σαν αποτέλεσμα, ή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα, τη σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή δυστυχία για τις γυναίκες,

³ Idem

⁴ Idem

⁵ Council of Europe Treaty Series - No. 210 Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence Istanbul, 11.V.2011

⁶ Idem

συμπεριλαμβανομένων και των απειλών για βίαιες πράξεις, εξαναγκασμό, ή αυθαίρετη στέρηση ελευθερίας ανεξάρτητα αν η βία συμβαίνει στη δημόσια ή την ιδιωτική ζωή»⁷.

Η έμφυλη βία κατά των γυναικών ορίζεται ως «βία που στρέφεται εναντίον μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα ή που επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες»⁸.

Μολονότι, στο έγγραφο ο ορισμός της γυναίκας περιλαμβάνει και κορίτσια κάτω των 18 ετών που επηρεάζονται από την ενδοοικογενειακή βία ή/και τη βία κατά των γυναικών, δεν γίνεται καμία συγκεκριμένη αναφορά στις γυναίκες που είναι μεγαλύτερες των 60-65 ετών και τις ιδιαιτερότητες αυτού του πληθυσμού, όταν αντιμετωπίζει αυτά τα δύο είδη βίας.

Παρόμοιες, πιο πρόσφατες πρωτοβουλίες, όπως το ψήφισμα του ΟΗΕ 2015 «Μετασχηματισμός του κόσμου μας: θεματολόγιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030» ή η πρωτοβουλία «Φάρος», με την ονομασία «Spotlight Initiative» της ΕΕ και του ΟΗΕ, το 2017, εστιάζουν στην ανισότητα των φύλων, καθώς και στην ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών, ενώ δεσμεύονται να καταπολεμήσουν συγκεκριμένα ζητήματα όπως τις διακρίσεις κατά των γυναικών και των κοριτσιών και να προσπαθήσουν για την εξάλειψη κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η ετήσια αναφορά του 2018 της πρωτοβουλίας «Spotlight Initiative», παρέχει σημαντικά στοιχεία σχετικά με την έκταση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών⁹:

- Το 35 % των γυναικών έχουν υποστεί κάποια μορφή βίας, ποσοστό που φτάνει το 70 % σε κάποιες χώρες·
- Περισσότεροι θάνατοι οφείλονται στην ενδοοικογενειακή βία, την πιο διαδεδομένη μορφή βίας κατά των γυναικών, παρά σε εμφυλίους πολέμους·

Ωστόσο, η έκθεση δεν εξετάζει το θέμα της βίας κατά των γυναικών σαν ξεχωριστό θέμα με συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες και παράγοντες κινδύνου.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημοσίευσε, τον Μάρτιο του 2014, την πρώτη έρευνα για τη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία, που πραγματοποιήθηκε σε όλα τα 28 κράτη-μέλη.

Η έρευνα αναφέρει τα εξής σημαντικά ευρήματα¹⁰:

- Περίπου 13 εκατομμύρια γυναίκες στην ΕΕ είχαν υποστεί σωματική βία, τους τελευταίους 12 μήνες, πριν από τη συνέντευξη για την έρευνα.
- Περίπου 3,7 εκατομμύρια γυναίκες στην ΕΕ είχαν υποστεί σεξουαλική βία, τους τελευταίους 12 μήνες, πριν από τη συνέντευξη για την έρευνα.
- Μία στις τρεις γυναίκες (33 %) έχουν υποστεί σωματική ή/και σεξουαλική βία από την ηλικία των 15 ετών.

⁷ Council of Europe Treaty Series - No. 210 Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence Istanbul, 11.V.2011

⁸ Idem

⁹ Spotlight Initiative to eliminate violence against women and girls, Annual Report – 01 July 2017 – 31 March 2018 ; www.un.org/en/spotlight-initiative

¹⁰ Violence against women: An EU-wide survey, European Union Agency for Fundamental Rights, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015

- Περίπου το 8 % των γυναικών είχαν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία τους τελευταίους 12 μήνες, πριν από τη συνέντευξη για την έρευνα.
- Από τις γυναίκες που είχαν σύντροφο (νυν ή πρώην), το 22 % είχε υποστεί σωματική ή/και σεξουαλική βία από τον σύντροφό του, από την ηλικία των 15 ετών.
- Το ένα τρίτο των θυμάτων (34%) σωματικής βίας, από προηγούμενο σύντροφο, έχει υποστεί τέσσερις ή περισσότερες μορφές βίας.

Μολονότι, η έρευνα δίνει μία σημαντική εικόνα για το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών στην Ευρώπη, δεν παρέχει στοιχεία για τις περιπτώσεις βίας και κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών.

Τα προαναφερθέντα στατιστικά στοιχεία αποτελούν αφετηρία για τον προσδιορισμό της βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών γενικότερα. Αλλά δεν λαμβάνουν υπόψη τον επιπρόσθετο, πολύ σημαντικό παράγοντα επικινδυνότητας – τη μεγάλη ηλικία – με όλα τα σημαντικά σωματικά, λειτουργικά, ψυχολογικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά που αυτή φέρει, όπως αυτά τονίζονται στη σύμβαση ΜΙΡΑΑ.

Σχετικά με την κακοποίηση των ηλικιωμένων, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ), την ορίζει ως «μία μεμονωμένη, ή επαναλαμβανόμενη πράξη, ή η απουσία πράξης, που σημειώνεται ανάμεσα σε οποιαδήποτε σχέση όπου υπάρχει η προσδοκία εμπιστοσύνης και η οποία προκαλεί βλάβη ή συνεπάγεται κίνδυνο για ένα ηλικιωμένο άτομο».¹¹

Άλλοι ορισμοί διευρύνουν αυτόν τον ορισμό σε καταστάσεις που δεν υπάρχει σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στο ηλικιωμένο άτομο και τον/τη δράστη, ή σε καταστάσεις που αν και δεν έχει προκληθεί βλάβη στα ηλικιωμένα άτομα, υπήρχε ένας πραγματικός κίνδυνος βλάβης.

Η Διεθνής Έκθεση για τη Γήρανση και την Υγεία, που δημοσιεύτηκε από τον ΠΟΥ το 2015, εκτιμά ότι 1 στα 10 ηλικιωμένα άτομα είναι θύμα κάποια μορφής κακοποίησης¹².

Η έκθεση αναφέρει επίσης, ότι:

- Σε χώρες υψηλού ή μεσαίου εισοδήματος, η συχνότητα κακοποίησης ηλικιωμένων, που δεν έχουν κάποια γνωστική δυσλειτουργία, κυμαίνεται από 2,2 % έως 14 %, με τις συνηθέστερες μορφές κακοποίησης να είναι η οικονομική κατάχρηση (συχνότητα, 1–9,2 %), η ψυχολογική κακοποίηση (συχνότητα 0,7–6,3 %), η παραμέληση (συχνότητα, 0,2–5,5 %), η σωματική κακοποίηση (συχνότητα, 0,2–4,9 %) αλλά και η σεξουαλική κακοποίηση (συχνότητα, 0,04–0,82 %). Η έκθεση δεν περιλαμβάνει τις χώρες χαμηλού εισοδήματος, όπου τα ποσοστά αυτά αναμένεται να είναι πιο υψηλά.
- Οι ηλικιωμένοι άνθρωποι με γνωστική δυσλειτουργία ή οι ηλικιωμένοι που είναι σε ιδρύματα, εκτίθενται σε ιδιαίτερα υψηλό κίνδυνο κακοποίησης – για τους ηλικιωμένους ανθρώπους που έχουν άνοια, τα ποσοστά ψυχολογικής κακοποίησης κυμαίνονται από 28 % έως 62 %, και της σωματικής κακοποίησης από 3,5 % έως 23 %.
- Ένας παράγοντας κινδύνου για τα ηλικιωμένα άτομα είναι το φύλο.¹³

¹¹ www.who.int

¹² World report on ageing and health, WHO, Luxembourg 2015

¹³ Idem

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΠΟΥ, το 2016 για την κακοποίηση των ηλικιωμένων, αναφέρονται τα ακόλουθα δεδομένα¹⁴:

- 1 στους 6 ηλικιωμένους ενήλικες παγκοσμίως είχε κακοποιηθεί το προηγούμενο έτος.
- Στο πλαίσιο της οικίας του ατόμου, το 90 % των δραστών ήταν μέλη της οικογένειας.
- Στο πλαίσιο μονάδων φροντίδας (ιδρυμάτων), η κακοποίηση που αναφέρθηκε από τα ηλικιωμένα άτομα ήταν σε ποσοστό:
 - 33 % ψυχολογική κακοποίηση,
 - 14 % σωματική κακοποίηση,
 - 14 % οικονομική κατάχρηση,
 - 12 % παραμέληση, και
 - 2 % σεξουαλική κακοποίηση.
 - Μόνο το 4 % της κακοποίησης ηλικιωμένων αναφέρεται γενικότερα.

Υπάρχουν επίσης σημαντικές διαφορές μεταξύ των ηλικιωμένων ανθρώπων που ζουν στην κοινότητα και αυτών σε μονάδες φροντίδας όσον αφορά την κακοποίηση, ιδιαίτερα δεδομένου ότι οι ηλικιωμένοι που δέχονται μακροχρόνια φροντίδα σε ιδρύματα είναι λιγότερο λειτουργικοί και είναι πιθανότερο να έχουν γνωστικές δυσλειτουργίες.

Δύο πρόσφατες μετά-αναλύσεις, εκ των οποίων η μία διερεύνησε την κακοποίηση των ηλικιωμένων σε κοινοτικό πλαίσιο και η άλλη σε νομάδα φροντίδας, έδειξαν ότι τα ηλικιωμένα άτομα ανέφεραν μία συχνότητα κακοποίησης της τάξης του 15,7 % στο κοινοτικό πλαίσιο το τελευταίο έτος (περίπου 141 εκατομμύρια ηλικιωμένα άτομα επηρεάζονται παγκοσμίως)¹⁵ ενώ στις μονάδες η κακοποίηση αναφέρθηκε ως επί το πλείστον από τους/τις εργαζομένους/νες (δεν υπήρχαν επαρκή δεδομένα από τα ηλικιωμένα άτομα για να γίνει εκτίμηση) και ήταν της τάξης του 64,2% κατά το τελευταίο έτος πριν την έρευνα¹⁶.

Οι ίδιες έρευνες παρέχουν εκτιμήσεις της συχνότητας διαφορετικών ειδών κακοποίησης ηλικιωμένων, και οι διαφορές είναι σημαντικές: ψυχολογική κακοποίηση 11,6% στην κοινότητα έναντι 33,4% στις μονάδες, σωματική κακοποίηση 2,6% έναντι 14,1%, οικονομική κατάχρηση 6,8% έναντι 13,8%, παραμέληση 4,2% έναντι 11,6% και σεξουαλική κακοποίηση 0,9% έναντι 1,9%.

Ανάμεσα σε άλλα δεδομένα σχετικά με το παρόν θέμα, είναι και η έκθεση «Κακοποίησης ηλικιωμένων ατόμων – ένα κρυφό πρόβλημα» του 2015, που αναπτύχθηκε από τη ΜΚΟ Help Age International και από το Εθνικό Κέντρο Δημογραφικής Έρευνας της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, σε συνεργασία με το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Πληθυσμό, που παρείχε μία πιο ξεκάθαρη εικόνα του τρόπου με τον οποίο η βία/κακοποίηση των ηλικιωμένων ανθρώπων (60 ετών και άνω) επηρεάζει συγκεκριμένα τις γυναίκες.

Ενώ η συχνότητα κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων ήταν 28,6%, βρέθηκε ότι οι γυναίκες επηρεάζονται πιο πολύ από αυτό το φαινόμενο¹⁷:

¹⁴ WHO factsheet 2016

¹⁵ Elder abuse prevalence in community settings: a systematic review and meta-analysis, Yongjie Yon, et al, Lancet Global Health 2017; 5: e147–56; February 2017

¹⁶ The prevalence of elder abuse in institutional settings: a systematic review and meta-analysis, Yongjie Yon, et al. European Journal of Public Health.

¹⁷ Abuse of older People – a hidden problem, HelpAge International, www.helpage.org

- Το 71% των ηλικιωμένων θυμάτων είναι γυναίκες.
- Το 75% των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας κατά των ηλικιωμένων είναι γυναίκες.
- Το 67% των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας είναι χήρες.

Επίσης, ένας μικρός αριθμός ακαδημαϊκών άρθρων που εκδόθηκαν τα τελευταία χρόνια, παρέχει πιο συγκεκριμένα, αν και περιορισμένα, στοιχεία για το θέμα της κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών.

Μία μετά-ανάλυση ¹⁸ που δημοσιεύτηκε το 2017, διερεύνησε την υπάρχουσα βιβλιογραφία που βασίζεται σε αναφορές ηλικιωμένων γυναικών σχετικά με την κακοποίηση που έχουν υποστεί σε κοινοτικά πλαίσια, και βρήκε τις ακόλουθες συχνότητες περιστατικών:

- Συνολική κακοποίηση ηλικιωμένων τον τελευταίο χρόνο – 14,1%
- Ψυχολογική κακοποίηση 11,8%
- Παραμέληση 4,1%
- Οικονομική κατάχρηση 3,8%
- Σεξουαλική κακοποίηση 2,2%
- Σωματική κακοποίηση 1,9%

Η μελέτη για τη συχνότητα της βίας και της κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών, του έργου AVOW, ήταν μία διαπολιτισμική έρευνα που διεξήχθη σε Αυστρία, Βέλγιο, Φινλανδία, Λιθουανία και Πορτογαλία. Η συχνότητα της κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών έφτανε το 28,1%. Από την σκοπιά του είδους κακοποίησης, η συχνότερη μορφή ήταν η συναισθηματική κακοποίηση – 23,6% και η λιγότερο συχνή μορφή κακοποίησης ήταν η σωματική – 2,2%. Η ΜΚΟ HelpAge International¹⁹ δημοσίευσε το 2017, ένα έγγραφο συζήτησης με τα ακόλουθα βασικά μηνύματα για τη βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών:

- Οι ηλικιωμένες γυναίκες υποβάλλονται συχνά σε μία ή περισσότερες μορφές βίας, κακοποίησης και παραμέλησης λόγω ηλικίας, φύλου και άλλων χαρακτηριστικών. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε ηλικιακές διακρίσεις, στον σεξισμό, στη διασταύρωση διαφορετικών χαρακτηριστικών ή σαν αποτέλεσμα συσσωρευμένων διακρίσεων κατά τη διάρκεια της ζωής τους.
- Η βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών είναι ένα θέμα στο οποίο δεν εστιάζει η πλειονότητα των ερευνών, της πολιτικής και των προγραμμάτων για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών.
- Τα διεθνή, εθνικά και περιφερειακά νομικά πλαίσια δεν αντιμετωπίζουν επαρκώς τη βία, την κακοποίηση και την παραμέληση στην οποία υποβάλλονται οι ηλικιωμένες γυναίκες.

¹⁸ The Prevalence of Self-Reported Elder Abuse Among Older Women in Community Settings: A Systematic Review and Meta-Analysis, Yongjie Yon et al., April 10, 2017.

¹⁹ Violence against older women, HelpAge discussion paper November 2017, HelpAge International, London 2017

Συμπερασματικά, το θέμα της βίας/κακοποίησης των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας δεν προβάλεται αρκετά, δεν αντιμετωπίζεται κατάλληλα από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους εκπαιδευτικούς και τους ειδικούς και έχει σημαντικό αντίκτυπο στο, περίπου, 10-15% του πληθυσμού άνω των 60 ετών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Τα περιορισμένα, διαθέσιμα δεδομένα για περιοχές όπως η Λατινική Αμερική ή η Αφρική, όπου εκτιμάται ότι το 75% ή 83% των γυναικών (στη Μοζαμβίκη²⁰) υποβάλλονται σε τουλάχιστον μία μορφή βίας από την ηλικία των 50 ετών και μετά, υποδηλώνουν ότι το ακριβές ποσοστό των ηλικιωμένων που έχουν υποστεί βία είναι υψηλότερο.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, με στόχο την καλύτερη και μακροχρόνια αποτύπωση των επιδράσεων της βίας/κακοποίησης των ηλικιωμένων ανθρώπων, χρειάζεται να λάβουμε υπόψη τη γήρανση του παγκόσμιου πληθυσμού, όπου ο αριθμός των ατόμων άνω των 60 ετών είναι πιθανό να διπλασιαστεί, και από 900 εκατομμύρια το 2015 να φτάσει τα 2 δισεκατομμύρια το 2050.

Ευρήματα ανά χώρα

Οι εταίροι του έργου, που αντιπροσωπεύουν πέντε ευρωπαϊκές χώρες (Φινλανδία, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία και Ρουμανία), οργάνωσαν συνεργατικές ομάδες μάθησης στο πλαίσιο του Παραδοτέου 3, με στόχο την αξιολόγηση της εθνικής κατάστασης σχετικά με το θέμα και για τον εντοπισμό, με τη βοήθεια των επαγγελματιών που συμμετείχαν, πιθανών λύσεων που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο παρόν Κείμενο Πολιτικής.

Τα τρία κύρια θέματα που συζητήθηκαν, είναι τα ακόλουθα:

Θέμα 1 - Ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Θέμα 2 - Ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα

Θέμα 3 - Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Τα ευρήματα κάθε χώρας θα παρουσιαστούν λεπτομερώς παρακάτω, μαζί με τις προτάσεις των επαγγελματιών που συμμετείχαν στις συζητήσεις:

²⁰ HelpAge International, The human rights of older people: panel, survey and key findings for Peru, Mozambique and Kyrgyzstan, 2012, <http://sticerd.lse.ac.uk/dps/case/cr/casereport78.pdf>

Φινλανδία

Νομικό πλαίσιο

Οι βασικοί νόμοι για τη βία και την κακοποίηση των γυναικών (και συγκεκριμένα των ηλικιωμένων γυναικών) στην Φινλανδία είναι:

- Ο Ποινικός Κώδικας της Φινλανδίας 39/1889 που περιλαμβάνει διατάξεις για την ενδοοικογενειακή βία και τη βία ανάμεσα σε ερωτικούς συντρόφους στο:
- Κεφάλαιο 20 - Σεξουαλικά αδικήματα 563/1998
- Κεφάλαιο 21- Ανθρωποκτονία και σωματική βλάβη - 578/1995
- Κεφάλαιο 25 - Αδικήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας - 578/1995 π.χ. Ενότητα 7(α) -Παρακολούθηση 879/2013
- Νόμος για περιοριστικούς όρους και Ενότητα 9(α) 898/1998 του Ποινικού Κώδικα – Παραβίαση περιοριστικών όρων 902/1998
- Σύμβαση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) – τέθηκε σε ισχύ στην Φινλανδία την 1^η Αυγούστου 2015.
- Νόμος για κρατική αποζημίωση των υπηρεσιών προστασίας που εγγυάται ποιοτικές και ολοκληρωμένες υπηρεσίες προστασίας όπως η άμεση βοήθεια υψηλής ποιότητας στην κρίση, 24/7 ψυχοκοινωνική υποστήριξη, συμβουλευτική και δωρεάν καθοδήγηση των θυμάτων ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής.
- Ο νόμος κοινωνικής πρόνοιας 1301/2014 – αφορά στον προσδιορισμό των αναγκών των ηλικιωμένων ατόμων, που χρειάζονται την παρέμβαση των κοινωνικών υπηρεσιών, όπως ανάμεσα σε άλλα τις περιπτώσεις κακοποίησης και παραμέλησης ηλικιωμένων. Ξεκινώντας από το 2015, ο νόμος υποχρέωσε τους δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς να δημιουργήσουν ένα σχέδιο παρακολούθησης που θα περιλαμβάνει και την πρόληψη της κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων. Με αυτόν τον νόμο, οι εργαζόμενοι σε κοινωνικές υπηρεσίες υποχρεούνται να αναφέρουν τις περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων ή ανησυχίες για την ασφάλεια κάποιου ηλικιωμένου ατόμου.
- Ο νόμος για την Υποστήριξη της Λειτουργικότητας των Ηλικιωμένων Ατόμων 980/2012 επιβάλλει ότι η αξιολόγηση των αναγκών ενός ηλικιωμένου ατόμου πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο τη λειτουργικότητα αλλά και την ασφάλεια του ατόμου. Η σύσταση του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας αναφέρει την κακοποίηση των ηλικιωμένων ως παράγοντα κινδύνου για μειωμένη λειτουργικότητα σε μεγαλύτερη ηλικία.
- Ο νόμος για την Υποστήριξη της Λειτουργικής Ικανότητας του Ηλικιωμένου Πληθυσμού και για τις Υπηρεσίες Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας για ηλικιωμένα άτομα είναι επίσης μια βασική οδηγία που βοηθά τα μεμονωμένα μέλη του προσωπικού να αναφέρουν περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων και να παρέχουν την απαιτούμενη βοήθεια στα ηλικιωμένα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο κακοποίησης ή παραμέλησης

Θέμα 1: Ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Αυτή τη στιγμή στη Φινλανδία, στο πεδίο της εκπαίδευσης για την φροντίδα ηλικιωμένων, οι μέθοδοι μάθησης εστιάζουν στον/στην φοιτητή/ήτρια. Αυτό δημιουργεί μία ιδιαίτερη κατάσταση, αφού η ύλη των φοιτητών/ητριών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας προσαρμόζονται ατομικά με βάση τα μαθήματα που ενδιαφέρουν τον/την εκπαιδευόμενο/η και τα σχόλια του/της εκπαιδευτή/εύτριας.

Οι μέθοδοι μάθησης (δια ζώσης, διαδραστικές, πρακτικές, διαδικτυακές) ποικίλλουν βάσει των αναγκών και των επιθυμιών του/της εκπαιδευόμενου/ης.

Το θέμα της κακοποίησης των ηλικιωμένων δεν περιλαμβάνεται στο επίσημο πρόγραμμα σπουδών των μαθητών/τριών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, και μολονότι, τέτοια μαθήματα είναι διαθέσιμα στους/στις εκπαιδευόμενους/ες, είναι προαιρετικά/προτεινόμενα και δεν είναι σίγουρα αν περιλαμβάνονται στην εκπαίδευση, κάτι που εξαρτάται από τον/την εκπαιδευόμενο/η.

Αυτή η κατάσταση δημιουργεί μεγάλες προκλήσεις για την εκπαίδευση των εκπαιδευόμενων σχετικά με την βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών και αυξάνει τη δουλειά των εκπαιδευτών/-τριών.

Επίσης, οι εκπαιδευτές/εύτριες, αναγνωρίζουν την προσωπική τους ανάγκη να αναπτύξουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες τους σχετικά με το θέμα της βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών, ώστε να μπορέσουν να εκπαιδεύουν καλύτερα τους/τις εκπαιδευόμενους/ες δεδομένου ότι ο αριθμός των ηλικιωμένων ατόμων που αυτοί/ές φροντίζουν συνεχώς αυξάνεται.

Οι συμμετέχοντες/ουσες εκπαιδευτές/εύτριες συμφώνησαν ότι η εκπαίδευση των εκπαιδευτών/ευτριών και των εκπαιδευόμενων σχετικά με το θέμα θα οδηγήσει σε αύξηση του ενδιαφέροντος για το θέμα της βίας/κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών.

Σε εθνικό επίπεδο, στη Φινλανδία, υπάρχουν τρία νομικά έγγραφα που τονίζουν την ανάγκη για εκπαίδευση των επαγγελματιών σχετικά με τη βία/κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων γυναικών. Ο νόμος για την Υποστήριξη της Λειτουργικής Ικανότητας του Ηλικιωμένου Πληθυσμού και για τις Υπηρεσίες Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ηλικιωμένους Ανθρώπους 980/2012 (25§ Ενημέρωση σχετικά με την ανάγκη εξυπηρέτησης του ηλικιωμένου ατόμου) και ο Νόμος Κοινωνικής Πρόνοιας 1301/2014 (48 § Το καθήκον του προσωπικού να ενημερώσει για τυχόν περιστατικά ή υποψίες, από 01.1.2016) – σύμφωνα και με τους δύο νόμους, είναι υποχρεωτικό εάν ένα άτομο κινδυνεύει, ο/η επαγγελματίας να το αναφέρει – σαν αποτέλεσμα, πρέπει να είναι ικανοί να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν τους κινδύνους.

Μία εκπαιδευτική πρόταση περιλαμβάνεται και στο έγγραφο CM/Rec(2014)2 του Υπουργικού Συμβουλίου – Προστασία από τη βία και την κακοποίηση, παράγραφος 18. Οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν ότι μολονότι οι μαθησιακές ανάγκες εξαρτώνται από

τον/την επαγγελματία που εκπαιδεύεται, υπάρχουν κάποιες βασικές γνώσεις που όλοι/ες οι επαγγελματίες πρέπει να κατέχουν. Οι βασικές γνώσεις πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Σημάδια/δείκτες κακοποίησης του ηλικιωμένου ατόμου,
- Εμπόδια/προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα/οι ηλικιωμένα/ες άτομα/γυναίκες που είναι θύματα βίας,
- Τις συνέπειες της βίας,
- Το περίπλοκο τραύμα που προκαλείται από τη βία,
- Τον τρόπο εργασίας με άτομα που έχουν επιζήσει από ένα τραυματικό γεγονός,
- Την υποστήριξη σε ηλικιωμένες γυναίκες που είναι θύματα,
- Κακοποίηση ηλικιωμένων και άνοια,
- Οι πάροχοι εκπαίδευσης που πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις εκπαιδεύσεις σχετικά με τη βία και την κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων γυναικών πρέπει να είναι:
- Επαγγελματικές σχολές,
- Πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών,
- Άλλα πανεπιστήμια που παρέχουν εκπαίδευση σε επαγγελματίες που διαχειρίζονται περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων ατόμων.

Προτάσεις:

- Οι βασικές γνώσεις σχετικά με τη βία/κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων γυναικών πρέπει να προστεθούν στο επίσημο πρόγραμμα σπουδών, τόσο στις βασικές όσο και στις προχωρημένες επαγγελματικές σπουδές των επαγγελματιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας.
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να αναπτυχθεί για συγκεκριμένες κατηγορίες επαγγελματιών, ανάλογα με τις δικές τους συγκεκριμένες ανάγκες μάθησης.
- Ιδρύματα όπως οι πάροχοι ΕΕΚ, τα πανεπιστήμια και τα εθνικά ινστιτούτα, όπως το Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας και Πρόνοιας, που παίζουν σημαντικό ρόλο στην σύσταση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στην παροχή εξειδικευμένης εκπαίδευσης, θα πρέπει να συμμετέχουν στην υλοποίηση των υποχρεωτικών προγραμμάτων σπουδών για όλους/ες τους/τις επαγγελματίες που διαχειρίζονται περιστατικά κακοποίησης ηλικιωμένων γυναικών.

Θέμα 2: Ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα

Στη Φινλανδία, η βία κατά των ηλικιωμένων ατόμων, μπορεί να εντοπιστεί σε όλες τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται από ηλικιωμένα άτομα.

Οι βασικές από αυτές τις υπηρεσίες είναι:

- Τα Τμήματα Επείγοντων Περιστατικών (ΤΕΠ) των νοσοκομείων, και

- Υπηρεσίες οικιακής φροντίδας - συνήθως λόγω του ότι οι φροντιστές/βοηθοί είναι σε μακροχρόνια επαφή με τους/τις πελάτες/ισσες.

Υπάρχουν δύο ειδών κοινωνικές υπηρεσίες (νοσοκομείο και δήμος) που είναι υπεύθυνες για την διαχείριση περιπτώσεων ή υποψίας κακοποίησης ηλικιωμένων ατόμων.

Οι συμμετέχοντες/ουσες στη συνάντηση θεώρησαν ότι χρειάζεται καλύτερη συνεργασία ανάμεσα στις κοινωνικές υπηρεσίες του νοσοκομείου και του δήμου.

Ένα μοντέλο συνεργασίας πολλαπλών φορέων αναπτύχθηκε από το 2016 έως το 2018, από τις υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, της Ανατολικής Περιφέρειας του Ελσίνκι, για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση των περιπτώσεων κακοποίησης ηλικιωμένων.

Αυτό το μοντέλο διανέμεται σε άλλες περιφέρειες σαν ένα μοντέλο καλής πρακτικής, και προσαρμόζεται στους τοπικούς δημογραφικούς δείκτες όπως οι διαστάσεις και η ηλικιακή δομή του τόπου.

Δεδομένης της δημογραφικής μεταβλητότητας των περιφερειών, οι συμμετέχοντες/ουσες θεώρησαν ότι η ανάπτυξη ενός μοντέλου που θα εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις είναι πρόκληση αλλά είναι απαραίτητο. Αυτή τη στιγμή στην Φινλανδία, υπάρχουν πολλές πολιτικές που στοχεύουν στην ενθάρρυνση της διοργανικής συνεργασίας.

Από το 2008, το Υπουργείο Κοινωνικών Υποθέσεων και Υγείας θέσπισε μια σειρά κατευθυντήριων γραμμών για το συντονισμό και τη διαχείριση της προληπτικής εργασίας κατά της βίας.

Οι κατευθυντήριες γραμμές στόχευαν στην τοπική και περιφερειακή συνεργασία για την πρόληψη της διαπροσωπικής και ενδοοικογενειακής βίας.

Δεδομένου ότι αυτές οι προληπτικές δραστηριότητες θεωρούνται μέρος των αρμοδιοτήτων του δημοτικού και διοικητικού τομέα, θα πρέπει να συμπεριληφθούν στη στρατηγική της δημοτικής πρόνοιας, στον σχεδιασμό ασφάλειας και στα σχέδια δράσης των κοινωνικών οργανισμών και των οργανισμών υγείας που έχουν μεγάλη πληθυσμιακή βάση.

Η Φινλανδία διαθέτει σύστημα αναφοράς/καταγραφής των περιστατικών κακοποίησης ηλικιωμένων σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο - το «σύστημα κοινοποίησης ανησυχιών» (Concern notification system). Οι εργαζόμενοι/ες των κοινωνικών υπηρεσιών ή άλλοι επαγγελματίες που ενδέχεται να εμπλέκονται στη διαχείριση τέτοιων περιστατικών έχουν τη νομική υποχρέωση να αναφέρουν τυχόν ύποπτες ή σαφείς περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων.

Τα νομοθετικά έγγραφα που θεσπίζουν αυτή τους την υποχρέωση είναι τα ακόλουθα:

- Νόμος Αρ. 980 /2012, Νόμος Κοινωνικής Πρόνοιας 1301/2014, και
- Στρατηγική τοπικής δράσης για τη γήρανση 2002 (MIPAA/RIS).

Προτάσεις:

Υποχρεωτική κεντρική και συστηματική συλλογή και ανάλυση δεδομένων σχετικά με την κακοποίηση των ηλικιωμένων ατόμων, από όλες της υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας.

Θέμα 3: Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Οποιαδήποτε προληπτική δράση απαιτεί μία καλή στατιστική ανάλυση του φαινομένου που επιχειρεί να αποτρέψει.

Στη Φινλανδία το Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας και Πρόνοιας (THL) είναι υπεύθυνο για τη συλλογή, την καταγραφή και τη διάδοση των εθνικών δεδομένων για την ενδοοικογενειακή βία και τη βία κατά των γυναικών.

Σε αυτές τις δραστηριότητες περιλαμβάνονται:

- Εργασίες έρευνας και ανάπτυξης,
- Εκπαίδευση και εξειδικευμένη βοήθεια – εθνική – σε συνεργασία με περιφερειακούς φορείς. Το THL οργάνωσε περιφερειακές εκπαιδεύσεις για εκπαιδευτές/εύτριες σχετικά με τη διαπροσωπική και ενδοοικογενειακή βία,
- Δραστηριότητες επικοινωνίας και έκδοσης – το THL δημοσίευσε ένα ερωτηματολόγιο για την ενδοοικογενειακή βία και ένα έντυπο αξιολόγησης και ελέγχου για διαπροσωπική και ενδοοικογενειακή βία.

Η δράση του THL εναρμονίζεται με τη σύμβαση ΜΙΡΑΑ, που μέσω του κεφαλαίου III. Εφαρμογή και παρακολούθηση/Εθνική δράση - παράγραφος 119 απαιτεί: «δραστηριότητες εκπαίδευσης, κατάρτισης και έρευνας για τη γήρανση· και εθνική συλλογή και ανάλυση δεδομένων, όπως η συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με το φύλο και την ηλικία των ατόμων, για σχεδιασμό πολιτικής, παρακολούθησης και αξιολόγησης»²¹.

Μολονότι, αυτή τη στιγμή στη Φινλανδία δεν υπάρχουν προγράμματα ελέγχου/εξέτασης για την κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων ατόμων, το Εργαλείο Αξιολόγησης Κατοίκων (Resident Assessment Instrument) χρησιμοποιείται ευρέως τόσο από ιδιώτες όσο και από δημόσιους φορείς παροχής φροντίδας για την αξιολόγηση της υγείας και της ευημερίας των ηλικιωμένων. Το μέσο αυτό περιέχει έναν δείκτη που σχετίζεται με την κακοποίηση και μπορεί να παράσχει πληροφορίες σχετικά με το θέμα.

Επίσης, στο πλαίσιο της προσπάθειας εντοπισμού καλών μέσων ελέγχου/εξέτασης στον τομέα αυτό, το πρόγραμμα Daphne εφάρμοσε πιλοτικά τον Δείκτη Υποψία Κακοποίησης Ηλικιωμένων (Elder Abuse Suspicion Index © EASI) σε ένα νοσοκομείο του Ελσίνκι το 2018.

Οι συμμετέχοντες/ουσες θεώρησαν χρήσιμο το εργαλείο ελέγχου για τον κίνδυνο κακοποίησης και κακομεταχείρισης ηλικιωμένων (REAMI).

Θεώρησαν ότι είναι αρκετά εκτενές για εφαρμογή σε πλαίσια κατ' οίκον φροντίδας, αλλά πολύ χρήσιμο για εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο θέμα των παραγόντων κινδύνου βίας/κακοποίησης.

²¹ Political Declaration and Madrid International Plan of Action on Ageing, United Nations, New York, 2002

Προτάσεις:

- Ανάπτυξη προγραμμάτων ελέγχου για κακοποίηση ηλικιωμένων σε όλα τα πλαίσια φροντίδας.
- Εκπαίδευση στη χρήση των εργαλείων για τους επαγγελματίες φροντίδας.
- Διαθεσιμότητα υπηρεσιών για την υποστήριξη των επαγγελματιών.

Ελλάδα

Νομικό πλαίσιο

Το ελληνικό νομικό πλαίσιο δεν περιλαμβάνει νόμους και διατάξεις που ποινικοποιούν την βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών, καθώς οι περισσότερες εγκληματικές πράξεις περιλαμβάνονται στον Γενικό Ποινικό Κώδικα.

- Τα Θεμελιώδη Δικαιώματα προστατεύονται από το Σύνταγμα της Ελλάδος. Το άρθρο 1, παράγραφος 2 αναφέρει: Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας, ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως νόμος ορίζει.
- Ο νόμος υπ' αρ. 3500/2006 για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, προστατεύει τις γυναίκες, τους άντρες και τα παιδιά από τη σωματική και σεξουαλική κακοποίηση, από τις απειλές μεγάλου και επεικείμενου κινδύνου, εξαναγκασμό στη βία και προσβολή της σεξουαλικής αξιοπρέπειάς. Το άρθρο 6, παράγραφος 3 ανάμεσα σε άλλα αναφέρει: πράξεις σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, έχουν μεγαλύτερες ποινές και τιμωρούνται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.
- Σύμφωνα με τον νόμο υπ' αρ. 4531/2018 η Ελλάδα έχει επικυρώσει τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Θέμα 1: Ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν ότι οι επαγγελματίες που πρέπει να λαμβάνουν εξειδικευμένη εκπαίδευση σε θέματα βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών είναι οι:

Κοινωνικοί Λειτουργοί

- Διαχειρίζονται περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, και
- Είναι υπεύθυνοι για τη φροντίδα των θυμάτων της βίας.

Γιατροί

- Αξιολογούν το μέγεθος και τη φύση των τραυμάτων, φροντίζουν τα θύματα σωματικής βίας, κι έχουν τον σεβασμό όλων.

Ψυχολόγοι

- Αξιολόγηση των πράξεων βίας και των συνθηκών υπό των οποίων συνέβη, ικανότητα υποστήριξης των θυμάτων ψυχολογικής βίας και των οικογενειών τους,
- Μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη πολιτικών, δίνοντας πολύτιμες πληροφορίες για τη δημιουργία των προφίλ των δραστών και για προληπτικές δράσεις στο πεδίο της βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών.

Νοσηλεύτες/εύτριες

- Φροντίζουν τα θύματα κακοποίησης και δρουν σαν διαμεσολαβητές/ήτριες ανάμεσα στα θύματα και άλλους/ες επαγγελματίες, και
- Δημιουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης και μπορεί να αποσπάσουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την κακοποίηση.

Φυσιοθεραπευτές/εύτριες

- Συμβάλουν στην αποκατάσταση των θυμάτων και βοηθούν στις δραστηριότητες των νοσηλευτών/ευτριών.

Ειδικοί στο θέμα της έμφυλης βίας

- Προσφορά εμπειρογνωμοσύνης σε θέματα έμφυλης βίας,
- Παροχή ιδεών για την ανάπτυξη πολιτικών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των δραστών και στη δημιουργία των προφίλ των δραστών, και
- Υποστήριξη της αποκατάστασης των ηλικιωμένων γυναικών που είναι θύματα κακοποίησης.

Προς το παρόν, στην Ελλάδα δεν υπάρχουν ιδρύματα που να είναι υπεύθυνα συγκεκριμένα για την παροχή εκπαίδευσης/κατάρτισης σε θέματα βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών.

Ένας αριθμός ΜΚΟ όπως η Ψυχογριατρική Εταιρεία Νέστορ, η Βοήθεια στο Σπίτι, ο Σύνδεσμος Γυναίκειων Σωματείων και η Διοτίμα παρέχουν φροντίδα σε ηλικιωμένα θύματα κακοποίησης ή έμφυλης βίας, αλλά καμία από αυτές δεν εξειδικεύεται και στα δύο.

Όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν ότι η κατάρτιση είναι απαραίτητη και ως βασική αλλά και ως συνεχιζόμενη μορφή εκπαίδευσης αφού οι ανάγκες αλλάζουν και πρέπει οι εκπαιδεύσεις να προσαρμόζονται ανάλογα, σε ετήσια βάση.

Το ίδρυμα που θα πρέπει να είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη και την εφαρμογή τέτοιων εκπαιδεύσεων είναι, σύμφωνα με τα άτομα που συμμετείχαν στην εκπαίδευση, ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος.

Σε ό,τι αφορά στις ανάγκες μάθησης των επαγγελματιών στο θέμα της κακοποίησης, οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν ότι πρέπει να συμπεριληφθούν δύο κύρια σημεία:

- Νομικές πληροφορίες – η νομοθεσία στο θέμα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών δεν είναι ξεκάθαρη, και δεν παρέχει κατάλληλη καθοδήγηση σχετικά με τα βήματα που πρέπει να ακολουθούνται για την παρέμβαση σε περιστατικά βίας, την καταγραφή αυτών και την αλληλεπίδραση με τα θύματα.
- Πρακτικές πληροφορίες – αυτές αφορούν στην διαχείριση των περιστατικών βίας –, οργάνωση και παροχή φροντίδας στο θύμα.

Η εκπαίδευση σε αυτούς τους τομείς πρέπει να ξεκινάει στο επίπεδο της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης των κοινωνικών λειτουργών και θα πρέπει να συνεχίζεται σε όλη τη ζωή του ατόμου ως συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση.

Μέχρι σήμερα, στην Ελλάδα δεν υπάρχουν μέθοδοι εκπαίδευσης στο πεδίο της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και σαν αποτέλεσμα, δεν υπάρχουν ούτε εργαλεία αξιολόγησης.

Κύριοι τομείς ανάπτυξης και παγίωσης των επαγγελματικών ικανοτήτων θεωρούνται οι ακόλουθοι:

- Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των ηλικιωμένων ατόμων γενικά καθώς και τα συγκεκριμένα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των ηλικιωμένων γυναικών που είναι θύματα κακοποίησης.
- Επίγνωση της διαφορετικότητας (ειδικότερα σε ότι αφορά τις ξένες ηλικιωμένες γυναίκες).
- Πρακτικά προβλήματα όπως η παροχή φροντίδας σε περιπτώσεις τραύματος και η συναισθηματική υποστήριξη για τα θύματα κακοποίησης.

Τα οικονομικά έξοδα για την κάλυψη των αναγκών εκπαίδευσης των επαγγελματιών θα πρέπει να καλύπτονται από το κράτος.

Το κράτος θα πρέπει να επιδοτεί δραστηριότητες πρόληψης στο συγκεκριμένο πεδίο, μέσω της δημιουργίας ενός τμήματος πρόληψης και διερεύνησης, που θα αποτελεί μέρος της αστυνομικής δύναμης.

Προτάσεις:

- Η εκπαίδευση σε θέματα βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών θα πρέπει να γίνει υποχρεωτική για έναν αριθμό επαγγελματιών που έρχονται σε άμεση επαφή με θύματα βίας ή κακοποίησης.
- Η εκπαίδευση θα πρέπει να οργανώνεται από τον Σύλλογο Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος ως πιστοποιημένο πρόγραμμα εκπαίδευσης, χρηματοδοτούμενο από το κράτος, που θα ξεκινάει στο πανεπιστήμιο και θα συνεχίζει σε όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής ζωής.
- Η εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει:
 - Τρόπους εντοπισμού και προσέγγισης ενός περιστατικού κακοποίησης,
 - Τρόπους προσέγγισης ενός ατόμου που έχει κακοποιηθεί σωματικά και ψυχολογικά,
 - Ψυχοεκπαίδευση στην παροχή βοήθειας σε μέλη της οικογένειας του θύματος, και
 - Τρόπους συνεργασίας με άλλους/-ες επαγγελματίες για ένα καλύτερο αποτέλεσμα,
 - Το σχετικό νομικό πλαίσιο.

- Οι συνεχιζόμενες αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας της δουλειάς των εκπαιδευμένων επαγγελματιών θα πρέπει να εκτελούνται από ανεξάρτητους οργανισμούς.

Θέμα 2: Ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα

Οι συμμετέχοντες/ουσες αναγνώρισαν τέσσερα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα που αυτή τη στιγμή παρέχουν υπηρεσίες σε θύματα κακοποίησης.

Όλα παρέχουν διαφορετικά είδη υπηρεσιών σε εθνικό επίπεδο όπως:

- Η Γραμμή Ζωής – είναι διαχειριζόμενη από το κράτος, προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτική σε θύματα κακοποίησης άνω των 65 ετών και δέχεται αναφορές για περιστατικά κακοποίησης.
- Η Ψυχογηριατρική Εταιρεία Νέστορ – ΜΚΟ που παρέχει μία γραμμή βοήθειας σε θύματα κακοποίησης άνω των 65 ετών, κέντρα ημέρας για ηλικιωμένους που υποφέρουν από άνοια καθώς και ψυχιατρικές υπηρεσίες.
- Ο Σύνδεσμος Γυναικείων Σωματείων – ΜΚΟ που παρέχει υπηρεσίες σε γυναίκες όλων των ηλικιών – προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υποστήριξη σε θύματα κακοποίησης.
- ΔΙΟΤΙΜΑ – ΜΚΟ που παρέχει ψυχολογική και νομική υποστήριξη στις γυναίκες γενικότερα.

Οι συμμετέχοντες/ουσες πρότειναν τη δημιουργία μίας βάσης δεδομένων με, αυτά που οι ίδιοι/ες θεωρούν σχετικά δεδομένα για περιπτώσεις κακοποίησης. Πρόσβαση θα δινόταν στους οργανισμούς που διαχειρίζονται περιστατικά κακοποίησης. Κατά τη δημιουργία της βάσης δεδομένων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (GDPR) και το νομικό πλαίσιο που θα έχει δημιουργηθεί για αυτόν τον σκοπό.

Τα δεδομένα που θα συλλέγονται θα περιλαμβάνουν λεπτομέρειες των περιστατικών, όπως η ηλικία, το φύλο, η εθνικότητα και η κοινωνικοοικονομική κατάσταση τόσο του θύματος όσο και του δράστη καθώς και δεδομένα σχετικά με το πώς προσεγγίζεται ο δράστης.

Αυτά τα δεδομένα θα μπορούσαν να βοηθήσουν τους οργανισμούς να δημιουργήσουν ένα χάρτη περιστατικών και το προφίλ των δραστών, που θα επέτρεπε τον έγκυρο εντοπισμό περιπτώσεων υψηλού κινδύνου.

Οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν, επίσης, ότι θα έπρεπε να υπάρχει μεγαλύτερη επικοινωνία και συνεργασία ανάμεσα σε οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση περιστατικών κακοποίησης, δεδομένου ότι η συχνότητα τέτοιων περιστατικών δεν αξιολογείται επαρκώς επί του παρόντος, και χρειάζεται να προσελκύσει την προσοχή των μέσων μαζικής επικοινωνίας, του κοινού αλλά πάνω από όλα των υπευθύνων χάραξης πολιτικής.

Ένα τρόπος να επιτευχθεί αυτό, θα ήταν η δημιουργία ενός θεσμικού δικτύου και η διάδοση των ευρημάτων του στο κοινό και στους ενδιαφερόμενους φορείς, μέσω δελτίων τύπου.

Οι συμμετέχοντες/ουσες, επίσης, εντόπισαν έναν αριθμό εμποδίων για την ανάπτυξη ενός τέτοιου δικτύου:

- Ο περιορισμένος αριθμός των οργανισμών που δουλεύουν με τον συγκεκριμένο πληθυσμό.
- Οι προϋποθέσεις του κανονισμού GDPR που πρέπει να ακολουθείται. Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν κάποιες εξαιρέσεις για ένα τέτοιο δίκτυο.

Όλα τα μέλη του δικτύου θα πρέπει να έχουν προσωπικό που θα είναι εκπαιδευμένο σε θέματα βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών, για να διατηρηθεί η λειτουργία τους ίδιου του δικτύου. Απαιτούνται ξεκάθαρα πρωτόκολλα επικοινωνίας, συνεργασίας και αρμοδιοτήτων του κάθε οργανισμού και ατόμου, ώστε να μπορούν όλα τα μέλη να βοηθούν όσα περισσότερα θύματα μπορούν, με τον καλύτερο τρόπο.

Ένα απαραίτητο μέλος αυτού του δικτύου, είναι οι ομάδες επιβολής του νόμου (π.χ. η Αστυνομία), ώστε να διευκολύνεται η παρέμβαση και η επίλυση περιστατικών κακοποίησης.

Προτάσεις:

- Το κράτος θα πρέπει να ορίσει παρόχους εκπαίδευσης (δημόσιους ή ιδιωτικούς) που θα είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία και υλοποίηση συγκεκριμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Η ύπαρξη ειδικών στο πεδίο της βίας κατά των ηλικιωμένων και ιδιαίτερα των ηλικιωμένων γυναικών, θα ενθάρρυνε την δημιουργία ή οργάνωση οργανισμών για την αντιμετώπιση του θέματος.
- Διευκόλυνση της δημιουργίας τέτοιων οργανισμών και δικτύων.
- Παροχή κατάλληλης επιχορήγησης για τα απαραίτητα εργαλεία και την επάνδρωση αυτών των οργανισμών.
- Τέτοιοι οργανισμοί θα μπορέσουν να ιδρύσουν ένα θεσμικό δίκτυο που θα τους επιτρέπει να διαχειρίζονται τα περιστατικά τους καλύτερα καθώς και να συλλέγουν δεδομένα σχετικά με την πραγματική έκταση αυτού του κοινωνικού φαινομένου.

Θέμα 3: Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Αυτή τη στιγμή, στην Ελλάδα, δεν υπάρχουν οργανισμοί που να αναλαμβάνουν προληπτική δράση στο πεδίο της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων/ηλικιωμένων γυναικών.

Οι ατομικές δράσεις πρόληψης γίνονται από κάποιους κοινωνικούς λειτουργούς στο πλαίσιο των καθημερινών τους δραστηριοτήτων για την διαχείριση θυμάτων κακοποίησης – προσπαθούν να διερευνήσουν τα περιστατικά όσο πιο πολύ μπορούν και να τα αναφέρουν στην αστυνομία.

Προτάσεις:

- Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βία/κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων γυναικών, μέσω μίας ευρείας καμπάνιας με τη χρήση των κοινωνικών δικτύων, είναι μία σημαντική κίνηση για την αντιμετώπιση του προβλήματος στην Ελλάδα, δεδομένου ότι το ευρύ κοινό και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής δεν κατανοούν πλήρως το μέγεθός του και σαν αποτέλεσμα δεν μπορούν να αναλάβουν δράση.
- Δημιουργία αίσθησης ασφάλειας για τις ηλικιωμένες γυναίκες όταν πρέπει να αναφέρουν ένα περιστατικό κακοποίησης. Η προστασία θα πρέπει να τους παρέχεται αμέσως μετά την αναφορά και μέχρι το θέμα να έχει λυθεί.
- Διευκόλυνση της αναφοράς και καταγραφής τέτοιων περιστατικών. Θα πρέπει να είναι ξεκάθαρο πως και με ποιον πρέπει να επικοινωνούν σε περιπτώσεις κακοποίησης και ποιο είναι το αναμενόμενο χρονικό περιθώριο απόκρισης στο αίτημα.
- Δημιουργία αρχείου καταγραφής των ηλικιωμένων γυναικών που ζουν μόνες ή χρειάζονται βοήθεια, ώστε να γίνονται τακτικοί έλεγχοι της κατάστασής τους.

Ιταλία

Νομικό πλαίσιο

Οι κύριοι νόμοι ρύθμισης των περιστατικών βίας και κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών στην Ιταλία είναι ο νόμος υπ' αρ. 69 της 19^η Ιουλίου 2019, ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας και άλλες διατάξεις για την προστασία των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας, ο λεγόμενος «Κόκκινος κώδικας» (“Red code”). Ο νόμος θεσπίστηκε το 2019, λόγω του υψηλού αριθμού βιαιών εγκλημάτων, ορίζει συγκεκριμένα είδη εγκλημάτων (όπως η παραβίαση περιοριστικών όρων, εξαναγκασμός σε γάμο, κ.τ.λ.), αυξάνει τις ποινές για υπάρχοντα εγκλήματα και αυξάνει την πειθαρχία στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προκειμένου να προετοιμάσει τους μηχανισμούς έγκαιρης αντίδρασης στο φαινόμενο της έμφυλης βίας.

Επιπλέον, ο νόμος:

- Επιβάλλει τη συμμετοχή σε προγράμματα αποκατάστασης, στην περίπτωση εγκλημάτων ενδοοικογενειακής και έμφυλης βίας.
- Αυξάνει τη διάρκεια της φυλάκισης για εγκλήματα κακομεταχείρισης μελών της οικογένειας και συγκατοίκων, με επιβαρυντικά μέτρα στις περιπτώσεις που το έγκλημα έλαβε χώρα παρουσία ή αφορούσε άτομο με ειδικές ανάγκες (συνήθως οι ηλικιωμένες γυναίκες ανήκουν σε αυτή την κατηγορία).
- Επιβάλλει ποινή ισόβιας κάθειρξης για ανθρωποκτονία ατόμου που συγκατοικεί με τον/τη δράστη ή συνδέεται μαζί του με συντροφική σχέση.
- Καθορίζει ποινή φυλάκισης είκοσι τεσσάρων έως τριάντα ετών για εγκλήματα κατά διαζευγμένου/ης συζύγου ή ατόμου που σχετίζεται με τον/τη δράστη μέσω σταθερής συγκατοίκησης ή συναισθηματικής σχέσεις που έχει τελειώσει, ή αν είναι συγγενής του/της (αδερφός/ή, μητέρα, υιοθετημένο παιδί, ή άλλου είδους συγγενής).

- Αυξάνει την ποινή για εγκλήματα σεξουαλική βίας: φυλάκιση από έξι έως δώδεκα χρόνια και αυξάνει το χρονικό περιθώριο για την καταγγελία από το θύμα, από έξι σε δώδεκα μήνες.
- Αυξάνει την ποινή για εγκλήματα καταδίωξης από ένα χρόνο σε έξι χρόνια και έξι μήνες.

Ο κώδικας ποινικής δικονομίας άλλαξε επίσης:

- Η δικαστική αστυνομία έχει καθήκον να αναφέρει αμέσως το έγκλημα στον εισαγγελέα, ακόμη και αν γίνει προφορικά. Η προφορική αναφορά πρέπει να ακολουθεί, χωρίς καθυστέρηση, τη γραπτή αναφορά.
- Ο εισαγγελέας λαμβάνει πληροφορίες από το θύμα ή από το πρόσωπο που ανέφερε το έγκλημα, εντός τριών ημερών από την καταχώριση της αναφοράς του εγκλήματος. Ωστόσο, η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί: όταν υπάρχουν ανάγκες προστασίας ανηλίκων ή απορρήτου των ερευνών.
- Η δικαστική αστυνομία πρέπει να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση στην έρευνα, όπως έχει οριστεί από τον συνήγορο υπεράσπισης και του διαθέτει όλες τις πληροφορίες για τη διεξαγωγή των διαδικασιών.
- Το θύμα πρέπει να πληροφορείται από την αρχή για τη διεξαγωγή των διαδικασιών καθώς και για τις υπηρεσίες βοήθειας που είναι διαθέσιμες για θύματα του συγκεκριμένου εγκλήματος.
- Σε περιπτώσεις εγκλημάτων έμφυλης βίας, υπάρχει η υποχρέωση της άμεσης ενημέρωσης του θύματος και του/της δικηγόρου του/της, αν έχει οριστεί, για την λήξη των περιοριστικών όρων, τη διαφυγή του κατηγορουμένου ή του καταδικασθέντος και την εκούσια απομάκρυνση του/της κρατούμενου/ης από την εκτέλεση των όρων ασφαλείας.
- Σε περίπτωση ανάκλησης ή αντικατάστασης των προληπτικών μέτρων ορίζεται ότι κάθε διάταξη που εκδίδεται από τον δικαστή - είτε αυτεπάγγελτα είτε κατόπιν αιτήματος του/της δράστη - πρέπει να γνωστοποιείται αμέσως από τη δικαστική αστυνομία στις κοινωνικές υπηρεσίες, στο θύμα και στον/στη δικηγόρο του/της, εφόσον αυτός/ή έχει οριστεί.
- Η απόφαση του δικαστή επιτήρησης για την απελευθέρωση του/της δράστη έμφυλου εγκλήματος πρέπει να κοινοποιείται αμέσως, από τον εισαγγελέα μέσω της δικαστικής αστυνομίας, στο θύμα και στον/στη δικηγόρο του/της, εφόσον αυτός/ή έχει οριστεί.

***Θέμα 1:** Ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών*

Οι κύριοι/ες επαγγελματίες που παίζουν σημαντικό ρόλο στο πεδίο της πρόληψης και παρέμβασης σε περιστατικά κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών και οι οποίοι/ες πρέπει να συμμετέχουν στην καταπολέμηση της βίας και της κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών είναι:

Οι κοινωνικοί λειτουργοί:

- Έχουν τη νομική υποχρέωση και τις ικανότητες να προστατεύουν τους/τις ευπαθείς πελάτες/ισσές τους.
- Μπορούν να ενεργοποιήσουν τις υπηρεσίες υποστήριξης (π.χ. κατ' οίκον φροντίδα· οικιακή φροντίδα· οικονομική υποστήριξη, κ.τ.λ.) καθώς και προστατευτικά μέτρα.

Οι νοσηλευτές/εύτριες ή βοηθοί νοσηλευτές/εύτριες:

- Είναι πολύ κοντά στα ηλικιωμένα άτομα και μπορούν να παρατηρήσουν σημάδια πιθανής κακοποίησης (μπαίνουν στα σπίτια των ηλικιωμένων ατόμων, βλέπουν πιο πολλά μέρη του σώματός τους κτλ.).
- Οι υπηρεσίες φροντίδας είναι πιθανότατα ένα επικίνδυνο πλαίσιο: η αλλαγή των εργασιακών τους πρακτικών, ως αποτέλεσμα μια επαγγελματική κατάρτισης, θα είναι αποτελεσματική για την πρόληψη άλλων τέτοιων περιστατικών.

Οι διαχειριστές/-τριες των υπηρεσιών φροντίδας:

- Έχουν αντίκτυπο στην οργανωτική πολιτική και πρακτική, που μπορεί να αποτελεί είτε κίνδυνο είτε προστατευτικό παράγοντα (θέματα όπως η επαγγελματική εξουθένωση, η επιλογή και εκπαίδευση του προσωπικού, η θέσπιση εργασιακών πλάνων κ.τ.λ. πρέπει να συζητηθούν)

Οι γιατροί:

- Μπορούν να εντοπίσουν σημάδια πιθανής κακοποίησης (μπαίνουν στα σπίτια των ηλικιωμένων ατόμων, βλέπουν πιο πολλά μέρη του σώματός τους κτλ.).
- Μπορούν να κάνουν διαφορική διάγνωση για να κατανοήσουν αν τα σημάδια προέρχονται από κακοποίηση ή από άλλες αιτίες.
- Είναι γενικά ένα επάγγελμα που εμπνέει εμπιστοσύνη (ιδιαίτερα στα ηλικιωμένα άτομα)
- Μπορούν να υποστηρίξουν προληπτικά και προστατευτικά μέτρα, για τοξικοεξαρτημένα ή ψυχικά άρρωστα μέλη της οικογένειας.

Οι ψυχολόγοι – κοινωνικοί παιδαγωγοί:

- Μπορούν να βοηθήσουν το θύμα να αναφέρει την κακοποίηση.
- Μπορούν να υποστηρίξουν τη θεραπεία του τραύματος.

Η αστυνομία:

- Δέχεται και διερευνά αναφορές κακοποίησης,
- Λαμβάνει δράση για περιστατικά κακοποίησης και προλαμβάνει την εκ νέου θυματοποίηση.

Οι δικηγόροι:

- Μπορούν να προσφέρουν νομική υποστήριξη στα θύματα κακοποίησης.

Οι δικαστές:

- Μπορούν να επιβάλουν προστατευτικά μέτρα για τη δίκη (προστατευμένη ακρόαση).
- Μπορούν να εξασφαλίσουν προληπτικά μέτρα.
- Μπορούν να ισορροπήσουν ανάμεσα στην τιμωρία του/της δράστη και την προστασία του θύματος.
- Μπορούν να ορίσουν προστατευτικά μέτρα για θύματα με μειωμένες ικανότητες.

Οι ειδικοί σε θέματα έμφυλης βίας:

- Είναι σε επαφή με ηλικιωμένες γυναίκες που είναι θύματα ενδοοικογενειακή βίας.
- Είναι ειδικοί στην αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας.

Όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν ότι η εκπαίδευση σε θέματα κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών είναι απαραίτητη και θα πρέπει να είναι μέρος της βασικής εκπαίδευσης όλων των επαγγελματιών που προαναφέρθηκαν. Η εκπαίδευση θα πρέπει να ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Επί του παρόντος, κανένας/καμία από αυτούς/ές τις επαγγελματίες δεν έχουν εκπαιδευτεί σε θέματα πρόληψης της βίας κατά των ηλικιωμένων ατόμων στο βασικό τους πρόγραμμα εκπαίδευσης. Αυτό το θέμα επιλέγεται ως προαιρετικό (για παράδειγμα σε ψυχολόγους που εξειδικεύονται στο τραύμα ή στη θυματοποίηση) ή ως μέρος άλλων παρόμοιων εκπαιδευτικών θεματικών (π.χ. στην περίπτωση των κοινωνικών λειτουργών που αντιμετωπίζουν κακοποίηση ανηλίκων).

Οι συμμετέχοντες/ουσες πιστεύουν ότι η έλλειψη προσοχής σε αυτό το θέμα από τους παρόχους ΕΕΚ και τα πανεπιστήμια μπορεί να οφείλεται σε γενικευμένες στάσεις σχετικά με τη γήρανση που επηρεάζουν την επιλογή των προτεραιοτήτων του εκπαιδευτικού υλικού.

Ένα πρώτο βήμα για να αλλάξουν αυτές οι στάσεις θα ήταν, από τη μεριά των συμμετεχόντων/ουσών, η ευαισθητοποίηση και ως εκ τούτου η αλλαγή των στάσεων της κοινωνίας σχετικά με την ηλικία.

Σύμφωνα με αυτή την ομάδα, θα ήταν χρήσιμα τα ακόλουθα θεσμικά όργανα:

- Περιφερειακά ιδρύματα υπεύθυνα για την ΕΕ – ώστε να συμπεριλάβουν τη θεματική στο βασικό πρόγραμμα σπουδών του νοσηλευτικού προσωπικού
- Οι επαγγελματικοί σύλλογοι (κοινωνικοί λειτουργοί, δικηγόροι, νοσηλευτές/εύτριες, ψυχολόγοι, κ.τ.λ.) ώστε να προωθήσουν σχετικές εκπαιδευτικές ευκαιρίες στα μέλη τους.

Είναι σημαντικό να εκπαιδευτούν οι επαγγελματίες που είναι υπεύθυνοι για τον έλεγχο των μονάδων φροντίδας, διότι επί του παρόντος οι έλεγχοι εστιάζουν σε διαχειριστικά στοιχεία όπως ο αριθμός των εργαζομένων, και όχι στην ποιότητα των ατόμων που περιθάλπονται εκεί.

Όλοι/ες συμφώνησαν ότι η αρχική εκπαίδευση και τα περιεχόμενά της πρέπει να προσαρμόζονται στις ανάγκες των επαγγελματιών που εκπαιδεύονται.

Σχετικά με τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση, θα πρέπει να υλοποιείται σε διεπιστημονικές ομάδες ώστε να ενθαρρύνει το μοίρασμα διαφορετικών απόψεων και εμπειριών. Η

συνεχιζόμενη εκπαίδευση θα πρέπει να εστιάζει στα θέματα που επιδρούν στην καθημερινή ζωή των επαγγελματιών, ώστε να υπάρχει κίνητρο συμμετοχής.

Οι εκπαιδευτικοί μέθοδοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν πρακτικές/εμπειρικές προσεγγίσεις.

Επί του παρόντος, στην Ιταλία, οι εξειδικευμένοι/ες εκπαιδευτές/εύτριες σε αυτό το θέμα δεν έχουν τη γνώση και την εμπειρία μεθόδων υλοποίησης της εκπαίδευσης.

Όλοι/ες θεώρησαν ότι οι θεματικές που περιλαμβάνονται στο εγχειρίδιο SAFE πρέπει να συμπεριληφθούν στην εκπαίδευση, εστιάζοντας περισσότερο στα ακόλουθα θέματα για τους επαγγελματίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας:

- Πρόληψη επαγγελματικής εξουθένωσης.
- Διαχείριση σχέσεων εξουσίας στα πλαίσια φροντίδας ως βάση για την πρόληψη πιθανής κακοποίησης.
- Διαγενεακή Νοημοσύνη/εκπαίδευση για την αντιμετώπιση της διαφορετικότητας.
- Σχετικά με τους οικονομικούς πόρους, οι συμμετέχοντες/ουσες θεώρησαν ότι δεν θα χρειαστούν πρόσθετοι οικονομικοί πόροι αν το θέμα συμπεριληφθεί στο βασικό πρόγραμμα σπουδών των επαγγελματιών.

Πιθανοί οικονομικοί πόροι για τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση είναι:

- Διεπιστημονικοί πόροι εκπαίδευσης,
- Ιδιωτικά κονδύλια,
- Δωρεές.

Στην Ιταλία, το πεδίο της έμφυλης βίας χρηματοδοτείται καλύτερα από άλλα και είναι αρκετά ορατό, ως αποτέλεσμα οι συμμετέχοντες/ουσες πρότειναν την βελτίωση και τη διάθεση της εκπαίδευσης μέσω αυτού του πεδίου.

Από την πλευρά της χάραξης πολιτικής, το θέμα την κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών, πρέπει να περιλαμβάνεται στο βασικό πρόγραμμα σπουδών των επαγγελματιών που διαχειρίζονται περιστατικά κακοποίησης και η εκπαίδευση θα πρέπει να είναι υποχρεωτική για τα άτομα που δουλεύουν με ηλικιωμένα άτομα.

Προτάσεις:

- Η εκπαίδευση στο θέμα της κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών θα πρέπει να περιλαμβάνεται στο βασικό πρόγραμμα σπουδών όλων των επαγγελματιών που διαχειρίζονται περιστατικά κακοποίησης.
- Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση θα πρέπει να αναπτυχθεί με διεπιστημονικό τρόπο ώστε να μοιράζονται διαφορετικές απόψεις και εμπειρίες να εστιάζουν σε προβλήματα την καθημερινότητας των επαγγελματιών.
- Τα ιδρύματα ΕΕΚ και τα πανεπιστήμια πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού που θα συμπεριληφθεί στο βασικό πρόγραμμα σπουδών για την αποφυγή προβλημάτων προϋπολογισμού.
- Οι επαγγελματικοί σύλλογοι πρέπει να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των μελών σε τέτοιες εκπαιδεύσεις.

- Η εκπαίδευση θα πρέπει να προσαρμόζεται στις ανάγκες των επαγγελματιών που εκπαιδεύονται.
- Οι διδακτικές μέθοδοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν πρακτικές και εμπειρικές προσεγγίσεις.
- Είναι σημαντικό να αυξηθεί ο αριθμός των εκπαιδευτών/-τριών που ασχολούνται με το θέμα.
- Θα πρέπει να εντοπιστούν εναλλακτικοί τρόποι επιχορήγησης – για παράδειγμα διεπιστημονικές επιδοτήσεις, ιδιωτικά κονδύλια ή δωρεές για την συνεχιζόμενη εκπαίδευση.
- Χρήση ήδη υπαρχόντων πλαισίων για ευαισθητοποίηση και ανάπτυξη δράσεων.

***Θέμα 2:** Ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα*

Λόγω της δομής του ιταλικού κοινωνικού συστήματος, όπου κάθε Περιφέρεια έχει διαφορετικά κοινωνικά συστήματα, η ενοποίηση των υπηρεσιών μπορεί να συμβεί μόνο σε τοπικό επίπεδο, ανάλογα με την ομάδα.

Οι συμμετέχοντες/ουσες εντόπισαν τοπικά δημόσια ιδρύματα που λειτουργούν σε περιφερειακό, δημοτικό ή επαρχιακό επίπεδο, και που αντιμετωπίζουν τις ανάγκες ολόκληρου του πληθυσμού ή των ευάλωτων ομάδων που περιλαμβάνουν τα ηλικιωμένα άτομα. Τέτοιες υπηρεσίες είναι οι υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας (συμπεριλαμβανομένων των γενικών ιατρών), οι υπηρεσίες υποστήριξης σε ζητήματα έμφυλης βίας, τα νομικά ιδρύματα και οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου.

Οι υπηρεσίες που ασχολούνται με την έμφυλη βία και οι ΜΚΟ έχουν μεικτή επιχορήγηση (δημόσια και ιδιωτική) και παρέχουν υπηρεσίες σε ευάλωτα ηλικιωμένα άτομα.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται από τα προαναφερθέντα ιδρύματα είναι οι ακόλουθες:

- Ψυχολογική υποστήριξη,
- Βοήθεια στην ανεύρεση σπιτιού,
- Νομική υποστήριξη,
- Οικονομική υποστήριξη,
- Κατ' οίκον φροντίδα,
- Υπηρεσίες ιατρικής φροντίδας – πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία για ιατρικά προβλήματα,
- Υπηρεσίες επιβολής του νόμου.

Αναγνωρίστηκαν επίσης και κάποια εθνικά ιδρύματα, που δεν θα μπορούσαν όμως να συμμετέχουν σε διεπιστημονικά δίκτυα λόγω του ότι η δουλειά τους δεν έχει αντίκτυπο σε τοπικό επίπεδο:

- Εθνικό τμήμα για ίσες ευκαιρίες (θέματα ισότητας φύλου),
- Εθνικός συνήγορος του πολίτη για τα φυλακισμένα άτομα (διαχείριση ψυχιατρικών μονάδων για περιπτώσεις υποχρεωτικής θεραπείας), και

- Εθνικό γραφείο για τις διακρίσεις (θεωρητικά έχει ικανότητες αντιμετώπισης όλων των διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων των έμφυλων και ηλικιακών διακρίσεων, αλλά πρακτικά δεν δίνεται καμία προσοχή στο τελευταίο).

Τα άτομα τόνισαν την ανάγκη για ευαισθητοποίηση του κοινού και συγκεκριμένα των ηλικιωμένων ατόμων, ώστε να μπορούν πιο εύκολα να προστατευτούν.

Οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν ότι κάποια παραδείγματα συνεργασίας θα ήταν χρήσιμα αλλά θα πρέπει να έχουν ξεκάθαρους όρους για τη διατήρηση της εμπιστευτικότητας.

Συζητήθηκε ένα παράδειγμα πρωτοκόλλου συνεργασίας που αναπτύχθηκε στο πρώτο μέρος του έργου.

Συμφωνήθηκε ότι ένα επίσημο πρωτόκολλο επικοινωνίας και συνεργασίας θα ήταν πολύ χρήσιμο ώστε να ξεκαθαριστούν οι ρόλοι των οργανισμών και οι σχέσεις μεταξύ τους.

Έως τώρα, στην Ιταλία, η συνεργασία εξαρτάται από τις προσωπικές σχέσεις που έχουν δημιουργήσει οι επαγγελματίες μεταξύ τους σε τοπικό επίπεδο, κάτι που έχει αρνητικό αντίκτυπο στα θύματα.

Οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν ότι υπάρχει ανάγκη για κεντρική διαχείριση από έναν οργανισμό που θα περιλάμβανε όλους τους συμμετέχοντες οργανισμούς και θα συντόνιζε τις δραστηριότητες.

Δεδομένου ότι αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν πρότυπα πρωτόκολλα παρέμβασης, οι επαγγελματίες δεν είναι σίγουροι τι πρέπει να κάνουν, φοβούνται να αναλάβουν δράση και τελικά δεν είναι όσο αποτελεσματικοί με τα θύματα όσο θα έπρεπε.

Θα ήταν χρήσιμο να υπήρχαν ξεκάθαρες οδηγίες, πιθανότατα θεωρημένες από τους επαγγελματικούς συλλόγους.

Επίσης, λόγω του ότι το σύστημα υποστήριξης θυμάτων έμφυλης βίας είναι πολύ ανεπτυγμένο στην Ιταλία, αυτές οι υπηρεσίες θα μπορούσαν να είναι διαθέσιμες και στις ηλικιωμένες γυναίκες.

Η ομάδα αναγνώρισε επίσης, ότι υπάρχει περιορισμένη διαθεσιμότητα νομικής συμβουλευτικής για τα ηλικιωμένα άτομα σε τέτοιες καταστάσεις. Η συνεργασία του συλλόγου των κοινωνικών λειτουργών και των δικηγόρων είναι απαραίτητη, διότι η νομικές συμβουλές είναι πολύ χρήσιμες για τη σωστή διαχείριση περιστατικών κακοποίησης.

Σαν εμπόδιο αναφέρθηκε η υλοποίηση των πρωτοκόλλων που θα είναι δύσκολη γιατί οι οργανισμοί δεν την αντιμετωπίζουν ως προτεραιότητα (π.χ. η αστυνομία, το δικαστήριο).

Θα ήταν χρήσιμο εάν τουλάχιστον ένας τομέας μπορούσε να εφαρμόσει πειραματικά ένα τέτοιο πρωτόκολλο, ώστε αν δουλέψει να χρησιμοποιηθεί ως καλή πρακτική από άλλους.

Οι κρατικές αρχές θα πρέπει να εκδώσουν επίσημη πρόσκληση για τη δημιουργία ενός τέτοιου πειραματικού δικτύου.

Μακροπρόθεσμα, το δίκτυο θα μπορούσε να είναι ανεπίσημο, αλλά να έχει σαφή πολιτική εντολή διοργανικής συνεργασίας.

Μία πιθανή καλή πρακτική διοργανικής συνεργασίας θα μπορούσε να είναι η περιφέρεια «Σχέδια περιοχής» (Area Plans - Piani di Zona) που θα χρειαστεί να αναπτυχθεί και να υλοποιηθεί σε όλες οι ιταλικές περιφέρειες από τις κοινωνικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τις νομικές απαιτήσεις, τα σχέδια αυτά αναπτύσσονται από κοινού με όλους τους τοπικούς

δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, προκειμένου να προωθηθεί η συνεργασία διαφόρων οργανισμών στα σχετικά κοινωνικά θέματα.

Επίσης, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η μακροπρόθεσμη εφαρμογή τέτοιων δικτύων, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν κίνητρα για τις διάφορες υπηρεσίες (για παράδειγμα, η κοινή ευθύνη σε περίπτωση δύσκολων καταστάσεων ή η αύξηση της ικανότητάς τους και η κατά συνέπεια μεγαλύτερη ευκολία στην αντιμετώπισή τους).

Προτάσεις:

- Ευαισθητοποίηση του κοινού και ειδικότερα μεταξύ των ηλικιωμένων σχετικά με το θέμα της κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών. Η ευαισθητοποίηση θα αυξήσει την πολιτική στήριξη για την ανάπτυξη ενός τέτοιου δικτύου διοργανικής συνεργασίας.
- Ένα τέτοιο δίκτυο χρειάζεται έναν οργανισμό για τη διαχείρισή του.
- Απαραίτητη η ανάπτυξη ενός επίσημου πρωτοκόλλου επικοινωνίας και συνεργασίας για να διευκρινιστούν οι ρόλοι και οι σχέσεις των μελών.
- Θα πρέπει επίσης να αναπτυχθούν σαφή πρότυπα πρωτόκολλα παρέμβασης, συμπεριλαμβανομένων και κατευθυντήριων γραμμών εγκεκριμένων από τους επαγγελματικούς συλλόγους.
- Χρήση του ήδη υπάρχοντος δικτύου για υπηρεσίες υποστήριξης γυναικών που γίνονται θύματα έμφυλης βίας, για γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας που γίνονται θύματα κακοποίησης.
- Θα ήταν σημαντικό να ενθαρρυνθεί η συνεργασία με τις νομικές αρχές προκειμένου να διασφαλιστεί η νομική υποστήριξη για περιπτώσεις κακοποίησης.
- Οι αρχές θα πρέπει να εκδώσουν επίσημη πρόσκληση για τη δημιουργία ενός πειραματικού δικτύου σε περιφερειακό επίπεδο, το οποίο θα μπορούσε στη συνέχεια να διαδοθεί ως παράδειγμα καλής πρακτικής για τη χρήση και δημιουργία τέτοιων δικτύων.
- Την επίσημη αναγνώριση των μονάδων φροντίδας που αποτελούν παραδείγματα καλών πρακτικών, για την ενθάρρυνση της υιοθέτησης τέτοιων πρακτικών.
- Οι επαγγελματικοί σύλλογοι θα πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη και τη διάδοση των κατευθυντήριων γραμμών και των πρωτοκόλλων.

Θέμα 3: Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Το ιδρύματα είναι τα ίδια με αυτά που αναφέρθηκαν στο Θέμα 2, με την εξαίρεση των αστυνομικών δυνάμεων.

Σύμφωνα με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, η διαδικασία πρόληψης θα πρέπει να εστιάζει στα ακόλουθα:

- Ευαισθητοποίηση του κοινού και μη εξειδικευμένων υπηρεσιών που έρχονται σε επαφή με ηλικιωμένα άτομα, εν δυνάμει θύματα κακοποίησης (π.χ. λέσχες, φαρμακεία, εκκλησίες, ΜΚΟ κτλ.),
- Συμπερίληψη των κοινωνικών υπηρεσιών και των γενικών παθολόγων σε δραστηριότητες πρόληψης, λόγω του ότι συνήθως γνωρίζουν την οικογενειακή κατάσταση και τα δίκτυα

των ηλικιωμένων ατόμων και μπορούν να εντοπίζουν παράγοντες κινδύνου αλλά και πρόληψη της κακοποίησης, και

- Συμπερίληψη υπηρεσιών φροντίδας, ως ένα περιβάλλον επικινδυνότητας, όπου πολλά θα μπορούσαν να γίνουν για την πρόληψη. Οι διαχειριστές/ίστριες των κέντρων μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην αποφυγή της επαγγελματική εξουθένωσης, στην προώθηση μίας κουλτούρας σεβασμού της αξιοπρέπειας των ηλικιωμένων ατόμων και στην προώθηση μιας κουλτούρας που ενθαρρύνει το προσωπικό να αναφέρει τα περιστατικά κακοποίησης.

Ένα άτομο υπογράμμισε το γεγονός ότι στη φροντίδα ηλικιωμένων, οι πράξεις φροντίδας εκλαμβάνονται ως ιατρικές, με περιορισμένη ψυχοκοινωνική φροντίδα. Αυτό επιδρά στην πρόληψη του φαινομένου, γιατί, αν για παράδειγμα, ένα ηλικιωμένο άτομο παρουσιάσει δυσφορία, είναι πιθανότερο ότι αυτό προέρχεται από άνοια ή κατάθλιψη παρά από κάτι που τους συμβαίνει σε σχεσιακό επίπεδο.

Προτάσεις:

- Εκπαίδευση επαγγελματικών σε μεθόδους πρόληψης.
- Εξασφαλίστε ότι όσοι αποφασίζουν να ξεκινήσουν ένα επάγγελμα στον τομέα της περίθαλψης έχουν ρεαλιστικές προσδοκίες.
- Εκπαιδεύστε το διοικητικό προσωπικό στην πρόληψη της κακοποίησης.
- Προστατέψτε το άτομο που κάνει αναφορά κακοποίησης. Αν δεν προστατεύονται αυτά τα άτομα, τότε αποθαρρύνεται η αναφορά των περιστατικών κακοποίησης.
- Εξασφαλίστε ασφαλή παρέμβαση, μέσω την παροχής ξεκάθαρων κατευθυντήριων γραμμών, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις ότι το άτομο παρουσιάζει γνωστική δυσλειτουργία.
- Σαφή αποτρεπτικά μέτρα σε περιπτώσεις κακοποίησης από επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένης της ανάκλησης της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος, για τον/την εμπλεκόμενο/η επαγγελματία.
- Υποχρεωτικός έλεγχος ποινικού μητρώου και συλλογή συστατικών επιστολών κατά τη διαδικασία της πρόληψης.
- Στενή παρακολούθηση των γνωστών καταστάσεων τοξικοεξαρτημένων/ψυχικά ασθενών συγγενών που ζουν με ηλικιωμένα άτομα.
- Συμμετοχή των υπηρεσιών που εργάζονται με μετανάστες εργαζόμενους στον τομέα της κατ' οίκον περίθαλψης ηλικιωμένων. Είναι σε θέση να ανιχνεύσουν πρώιμους παράγοντες κινδύνου (για παράδειγμα, εργαζόμενους με μεγάλο φόρτο εργασίας);

Ρουμανία

Νομικό πλαίσιο

Η Ρουμάνικη νομοθεσία δεν περιλαμβάνει νόμους και διατάξεις που να ποινικοποιούν συγκεκριμένα στην βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών.

Αυτά τα περιστατικά συνήθως περιλαμβάνονται στη νομοθεσία για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας:

- Ο νόμος υπ' αρ. 174/2018 που μετέτρεψε και ολοκλήρωσε τον νόμο υπ' αρ. 217/2003 για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, δηλαδή τον νόμο που δημιουργήθηκε για να συμπεριλάβει και να υλοποιήσει τις απαιτήσεις της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Εστιάζει σε μία προσέγγιση με το θύμα στο επίκεντρό της, με προληπτικά μέτρα καθώς και με μέτρα έκτακτης παρέμβασης σε περιπτώσεις υψηλού κινδύνου.
- Ο νόμος υπ' αρ. 30/2016 για την επικύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης·
- Η κυβερνητική απόφαση 1156/2012 για την έγκριση της εθνικής στρατηγικής για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας μεταξύ 2013-2017·
- Η κυβερνητική απόφαση 49/2011 για την έγκριση του μεθοδολογικού πλαισίου για την παρέμβαση μίας διεπιστημονικής ομάδας ή ενός δικτύου σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας.
- Ο νόμος υπ' αρ. 286/2009 του ποινικού κώδικα, με περαιτέρω αλλαγές·
- Ο νόμος υπ' αρ. 135/2010 σχετικά με τον κώδικα ποινικών διαδικασιών, με περαιτέρω αλλαγές
- Ο νόμος υπ' αρ. 211/2004 σχετικά με τα προληπτικά μέτρα που έχουν τεθεί σε ισχύ για τα θύματα εγκλημάτων, που αναφέρει την πληροφόρηση των θυμάτων για τα δικαιώματά τους, ψυχολογική υποστήριξη, δωρεάν νομική υποστήριξη και οικονομική υποστήριξη.
- Η απόφαση αρ. 383/2004 με τις πρόσφατες αλλαγές για την ποιότητα των κοινωνικών υπηρεσιών που προσφέρονται στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας.
- Η απόφαση αρ. 384/306/993/2004 για την έγκριση της διαδικασίας συνεργασίας για την πρόληψη και την παρακολούθηση των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας
- Η απόφαση υπ' αρ. 304/385/1018/2004 για έγκριση των οδηγιών για την οργάνωση και λειτουργία των εγκαταστάσεων πρόληψης και καταπολέμησης της ενδοοικογενειακής βίας.
- Ο νόμος υπ' αρ. 292/2011 για την κοινωνική πρόνοια.
- Η απόφαση υπ' αρ. 2126/2014 με τις πρόσφατες αλλαγές σχετικά με τα ελάχιστα πρότυπα ποιότητας για την έγκριση των κοινωνικών υπηρεσιών που απευθύνονται στα ηλικιωμένα άτομα.

***Θέμα 1:** Ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών*

Στη Ρουμανία, οι επαγγελματίες που εργάζονται στον χώρο της βίας/κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών προέρχονται από πολλούς τομείς εξειδίκευσης και το επίπεδο της εκπαίδευσης τους κυμαίνεται από 8 χρόνια σχολικής εκπαίδευσης έως 6 μήνες (για φροντιστές/βοηθούς) πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης για περαιτέρω εξειδίκευση στον τομέα της φροντίδας των ηλικιωμένων ατόμων.

Οι περισσότεροι/ες επαγγελματίες πρέπει να έχουν πτυχίο πανεπιστημίου. Οι τομείς παρέμβασης αυτών των επαγγελματιών είναι οι εξής:

- Σπίτια
- Νοσοκομεία
- Κέντρα ημέρας
- Μονάδες μακροχρόνιας φροντίδας

- Λέσχες ηλικιωμένων
- Άλλα ιδρύματα ηλικιωμένων

Οι επαγγελματίες που εμπλέκονται ή πρέπει να εμπλέκονται με τη βία/κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων γυναικών είναι οι ακόλουθοι/ες:

Οι κοινωνικοί λειτουργοί:

- Είναι εκπαιδευμένοι να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν περιπτώσεις όπου υπάρχει η υποψία κακοποίησης, και
- Αναλαμβάνουν ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίου προστασίας και φροντίδας ειδικά προσαρμοσμένα στην κάθε περίπτωση και συμβουλεύουν τα εν δυνάμει θύματα για τα δικαιώματά τους, τις επιλογές τους και τα επιδόματα.

Οι γιατροί, και ιδιαίτερα οι γενικοί γιατροί και οι γεροντολόγοι:

- Παρατηρούν σημάδια και συμπτώματα κακοποίησης, στο σπίτι ή στη διάρκεια ιατρικής επίσκεψης και αποσπούν δεδομένα σχετικά με τα περιστατικά και τη σοβαρότητα της κακοποίησης ή παρατηρούν τη δυναμική της οικογένειας που μπορεί να εγείρει υποψίες κακοποίησης.
- Αναφέρουν προφανείς ή πιθανές (που εγείρουν υποψία) κακοποιητικές καταστάσεις.
- Μπορούν να αναλάβουν τον ρόλο των εκπαιδευτών/ευτριών των μελών της οικογένειας/ των φροντιστών/βοηθών σχετικά με τις μεθόδους φροντίδας ή ως αναφορά για άλλους/ες επαγγελματίες – όπως κοινωνικούς λειτουργούς, υπηρεσίες οικιακής φροντίδας, ψυχολόγους κτλ.
- Περιθάλπουν τραυματισμούς, διορθώνουν ή συστήνουν κατάλληλες θεραπείες που μπορεί να μειώσουν τον κίνδυνο κακοποίησης (θεραπεία ψυχιατρικών συμπτωμάτων ή άνοιας για παράδειγμα).
- Εμπνέουν εμπιστοσύνη στα ηλικιωμένα άτομα και στις οικογένειές τους.

Το νοσηλευτικό προσωπικό:

- Εντοπίζει σημάδια και συμπτώματα κακοποίησης ηλικιωμένων στο σπίτι τους αλλά και έξω και παρατηρεί αν υπάρχουν πιθανές κακοποιητικές δυναμικές.
- Συλλέγει πληροφορίες για τα περιστατικά τραυματισμών και την κατάσταση των ηλικιωμένων ατόμων.
- Αναφέρει καταστάσεις όπου υπάρχει η υποψία κακοποίησης.
- Παρέχει φροντίδα σε τραυματισμούς και εκπαιδεύει οικογένεια ή φροντιστές/βοηθούς.

Το προσωπικό φροντίδας που δουλεύει σε ιατρικά ή κοινωνικό-ιατρικά ιδρύματα:

- Παρατηρεί και αναφέρει πιθανά περιστατικά βίας και κακοποίησης, δεδομένου ότι είναι οι άνθρωποι που βρίσκονται πιο κοντά στους ασθενείς, ιδιαίτερα σε ιδρύματα μακροχρόνιας φροντίδας.

- Παρατηρούν τις δυναμικές ανάμεσα στους ενοίκους ή στους ενοίκους και το προσωπικό φροντίδας και αναφέρουν περιστατικά πιθανής κακοποίησης.

Οι διαχειριστές/Ιστριες μονάδων φροντίδας:

- Είναι υπεύθυνοι/ες για την συνεχή αξιολόγηση του προσωπικού, καθώς και με τις διαδικαστικές πτυχές των δραστηριοτήτων φροντίδας.
- Παρατηρούν ή δέχονται αναφορές σχετικά με υποψίες κακοποίησης ή καταστάσεις κακοποίησης και είναι υπεύθυνοι/ες να σταματήσουν την κακοποιητική κατάσταση, να διερευνήσουν την κατάσταση και να αποφασίσουν για τα απαραίτητα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.
- Είναι υπεύθυνοι/ες για τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης σχετικά με τη βία και την κακοποίηση.

Το επικουρικό προσωπικό – φυσιοθεραπευτές, λογοθεραπευτές κτλ.:

- Παρατηρεί σημάδια ή συμπτώματα κακοποίησης και τα αναφέρει.

Οι ψυχολόγοι:

- Παρατηρούν σημάδια ή συμπτώματα κακοποίησης και τα αναφέρουν.
- Πραγματοποιούν συνεντεύξεις με τα θύματα.
- Υποστηρίζουν τα θύματα κακοποίησης/βίας με συγκεκριμένες μεθόδους.
- Μπορούν να παρέμβουν στην περίπτωση του δράστη.

Οι επαγγελματίες επιβολής του νόμου:

- Βλέπουν περιστατικά κακοποίησης ή δέχονται αναφορές σχετικά με τέτοια περιστατικά.
- Κάνουν αναφορά στους/στις κατάλληλους/ες επαγγελματίες.
- Διερευνούν ως μέλη μίας διεπιστημονικής ομάδας.
- Αναπτύσσουν και διανέμουν υλικό πρόληψης.

Οι σύμβουλοι των κρατικών υπηρεσιών:

- Διαχειρίζονται περιστατικά ηλικιωμένων που δεν έχουν την ικανότητα λήψης αποφάσεων.

Οι παθολόγοι:

- Αξιολογούν τις ικανότητες του θύματος καθώς και τραυματισμούς που μπορεί να είναι το αποτέλεσμα κακοποίησης.

Οι ιερείς:

- Μπορεί να γνωρίζουν προβλήματα της οικογένειας ή κακοποιητικές καταστάσεις.
- Έχουν πρόσβαση στα σπίτια των ηλικιωμένων και αναφέρουν περιστατικά κακοποίησης ηλικιωμένων

- Μπορούν να παρέχουν ψυχολογική υποστήριξη σε εν δυνάμει θύματα.

Οι δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, εισαγγελείς, δικαστές, ο θεσμός του/της συνηγόρου του πολίτη:

- Μπορούν να συμβουλέψουν εν δυνάμει θύματα σχετικά με τα δικαιώματά τους και τις επιλογές τους στα πλαίσια του νόμου.
- Παρατηρούν καταστάσεις πιθανής κακοποίησης – οικονομική κατάχρηση, περιουσιακές απάτες, συναισθηματική κακοποίηση κτλ., και τα αναφέρουν στις κατάλληλες αρχές.
- Μπορούν να υποστηρίξουν τα ηλικιωμένα άτομα με νομικές συμβουλές για αποφυγή καταστάσεων κακοποίησης.
- Μπορούν να εφαρμόσουν προστατευτικά μέτρα.
- Μπορούν να εφαρμόσουν προστατευτικά μέτρα για θύματα με μειωμένες ικανότητες.
- Μπορούν να δημιουργήσουν υπηρεσίες για τους δράστες.
- Ενδέχεται να ζητήσουν επιθεωρήσεις σε μονάδες φροντίδας αν γίνει αναφορά κακοποίησης.

Αυτή τη στιγμή, στη Ρουμανία δεν υπάρχει θεσμικό όργανο που να είναι υπεύθυνο για εκπαιδεύσεις στο θέμα της βίας/κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων γενικότερα και των γυναικών ειδικότερα.

Οι επαγγελματίες δεν εκπαιδεύονται σε θέματα βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών στην επίσημη εκπαίδευσή τους και τα μόνα υπάρχοντα μαθήματα είναι αυτά που οργανώνονται και υλοποιούνται από τις ΜΚΟ.

Όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες θεωρούν ότι αυτό το είδος εκπαίδευσης είναι απαραίτητο στην καθημερινή τους εργασία και θεωρούν ότι αυτή η εκπαίδευση θα πρέπει να καταστεί υποχρεωτική για όλους/ες τους/τις επαγγελματίες που προσδιορίζονται παραπάνω, ως μέρος της βασικής τους εκπαίδευσης καθώς και ως μέρος της συνεχιζόμενης εκπαίδευσής τους, δεδομένου ότι οι περισσότεροι οργανισμοί οφείλουν να εκπαιδεύουν το προσωπικό τους και οι περισσότεροι επαγγελματίες οφείλουν να ακολουθούν κάποιες ώρες επαγγελματικής κατάρτισης ανά έτος για να εξασκούν το επάγγελμά τους (γιατροί, νοσηλεύτές/εύτριες, κλινικοί ψυχολόγοι κτλ.). Οι ελάχιστες πληροφορίες που πρέπει να συμπεριληφθούν στην εκπαίδευση είναι οι εξής:

- Αναγνώριση σημαδιών και συμπτωμάτων βίας και κακοποίησης,
- Τα βήματα που πρέπει να ακολουθούνται για την αναφορά περιστατικών βίας/κακοποίησης, ανάλογα με την θέση του/της κάθε επαγγελματία,
- Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κάθε επαγγέλματος στην αναφορά περιστατικών κακοποίησης και
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα των ηλικιωμένων ατόμων.

Τα κυριότερα ιδρύματα που θα πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη και υλοποίηση τέτοιων κύκλων εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι τα πανεπιστήμια, τα επαγγελματικά λύκεια,

οι φορείς παροχής ΕΕΚ, οι σχετικοί επαγγελματικοί σύλλογοι και οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό.

Μόλις δημιουργηθεί μια δομή εκπαίδευσης, θα καθοριστεί επίσης μια συχνότητα επανεκπαίδευσης, είτε ετήσια είτε χρονικά προσαρμοσμένη στις ανάγκες, το εργασιακό περιβάλλον και τους επαγγελματίες που εκπαιδεύονται.

Όσον αφορά τον σχεδιασμό της δομής της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες πρότειναν ότι ο διαχωρισμός σχετικών ενοτήτων ταιριάζει καλύτερα σε ένα τέτοιο εκπαιδευτικό θέμα καθώς και στις εκπαιδευτικές ανάγκες των επαγγελματιών που προσδιορίστηκαν στην αρχή αυτού του κειμένου.

Κάθε κατηγορία επαγγελματιών θα καλύπτει διαφορετικό αριθμό ενοτήτων, μερικές εκ των οποίων θα είναι βασικές και εφαρμόσιμες σε όλα τα επαγγέλματα (όπως σημάδια και συμπτώματα βίας/κακοποίησης, υποχρεώσεις υποβολής αναφορών), και ορισμένες θα είναι συγκεκριμένες για το κάθε επάγγελμα (όπως τα κοινωνικά δικαιώματα τέτοιων θυμάτων, ή συγκεκριμένες ψυχολογικές ή ιατρικές παρεμβάσεις) και μερικές θα αλληλεπικαλύπτονται για κάποια επαγγέλματα (όπως η σωστή διαδικασία αναφοράς περιστατικών όπου υπάρχει η υποψία κακοποίησης).

Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση θα επικεντρώνεται στην ενημέρωση υπαρχόντων δεδομένων, στην προσθήκη νέων γνώσεων και στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων καταστάσεων που συναντώνται στις καθημερινές δραστηριότητες των επαγγελματιών.

Η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι ο επαγγελματίας μπορεί να αναγνωρίσει και να αναφέρει σωστά δυνητικές καταστάσεις κακοποίησης και να κατανοεί το αντίκτυπο της κακοποίησης στα ηλικιωμένα άτομα.

Ως καλύτερη μέθοδος διδασκαλίας θεωρήθηκε η δια ζώσης εκπαίδευση με βάση τη θεωρία καθώς και η συζήτηση μελέτης περιπτώσεων, τα παιχνίδια ρόλων ή η χρήση δραματικών τεχνών, για παράδειγμα θεατρικά έργα.

Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης θεωρήθηκε απαραίτητη και πρέπει να περιλαμβάνει ερωτηματολόγια αξιολόγησης για συμπλήρωση από τους επαγγελματίες αλλά και από τους δικαιούχους τους. Οι επαγγελματίες θα αξιολογούνται και μέσω ενεργής παρατήρησης εν ώρα εργασίας. Οι επίσημες αξιολογήσεις θα πρέπει να γίνονται κάθε μήνα ή τρίμηνο.

Αυτή τη στιγμή, δεν υπάρχουν μέθοδοι αξιολόγησης για τέτοιου είδους εκπαιδεύσεις καθώς αυτού του είδους οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες είναι εξαιρετικά σπάνιες.

Το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη των επαγγελματικών ικανοτήτων των επαγγελματιών που ασχολούνται με περιπτώσεις κακοποίησης είναι η δημιουργία αυτών των προγραμμάτων εκπαίδευσης. Δυστυχώς, προς το παρόν δεν υπάρχουν πολιτικές ανάπτυξης τέτοιων προγραμμάτων κατάρτισης.

Εντοπίστηκαν διάφορες δυσκολίες για την ανάπτυξη μιας τέτοιας εκπαίδευσης – και συγκεκριμένα η έλλειψη χρηματοδότησης, η έλλειψη χρόνου, καθώς και η έλλειψη εξειδικευμένων εκπαιδευτών/ευτριών.

Οι προτάσεις για τον προϋπολογισμό ήταν - πρόσβαση σε ευρωπαϊκά κονδύλια για εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με ΜΚΟ για διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ή ιδιωτική χρηματοδότηση.

Οι πολιτικές που θα αναπτυχθούν θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής θέματα:

- ανάπτυξη αυτού του εκπαιδευτικού προγράμματος ως μέρος της κατάρτισης του συνόλου των επαγγελματιών
- υποχρεωτική διάρκεια εκπαίδευσης ανά ημέρα/μήνα για όλους τους επαγγελματίες (1 ώρα υποχρεωτική εκπαίδευση ανά ημέρα).
- Ενεργή συμμετοχή στους επαγγελματικούς συλλόγους για διεκδίκηση τέτοιων υποχρεωτικών καταρτίσεων σε ετήσια βάση.

Προτάσεις:

- Η εκπαίδευση σχετικά με το θέμα της κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών πρέπει να αναπτυχθεί και να καταστεί υποχρεωτική για όλους τους επαγγελματίες ως μέρος της βασικής καθώς και της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης τους.
- Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (πανεπιστήμια, επαγγελματικά λύκεια, πάροχοι ΕΕΚ), οι επαγγελματικοί σύλλογοι και οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου θα πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη αυτής της εκπαίδευσης.
- Η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να εξασφαλίζει την ικανότητα αναγνώρισης και σωστής αναφοράς καταστάσεων κακοποίησης και την κατανόηση του αντικτύπου της κακοποίησης στους ηλικιωμένους.
- Η εκπαίδευση θα πρέπει να αναπτυχθεί με τη μορφή ενοτήτων ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες κατάρτισης των επαγγελματιών.
- Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι θα πρέπει να συνδυάζουν τη θεωρία με μελέτες περιπτώσεων, παιχνίδια ρόλων ή δραματικές τέχνες, όπως θεατρικά έργα.
- Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης πρέπει να περιλαμβάνει ερωτηματολόγια αξιολόγησης που θα συμπληρώνονται τόσο από τους επαγγελματίες όσο και από τους δικαιούχους τους, καθώς και παρακολούθηση κατά τη διάρκεια της εργασίας. Οι επίσημες αξιολογήσεις θα πρέπει να γίνονται είτε κάθε μήνα είτε κάθε τρεις μήνες.
- Ο προϋπολογισμός μπορεί να καλυφθεί μέσω ευρωπαϊκής χρηματοδότησης για εκπαιδευτικές δραστηριότητες, μέσω εταιρικών σχέσεων με ΜΚΟ, καθώς και μέσω ιδιωτικής χρηματοδότησης.

Θέμα 2: Ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα

Οι συμμετέχοντες/ουσες εντόπισαν δημόσιους και ιδιωτικούς, ρουμανικούς φορείς που θα μπορούσαν να εμπλακούν στην ανάπτυξη ενός δικτύου πολλαπλών φορέων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Οι δημόσιοι/κρατικοί φορείς επιχορηγούνται από το κράτος και από τοπικά κονδύλια ενώ οι ιδιωτικοί φορείς ή οι ΜΚΟ επιχορηγούνται από ιδιωτικά κονδύλια, ευρωπαϊκά κονδύλια μέσω έργων, κρατικές επιχορηγήσεις και ιδιωτικές δωρεές.

Οι φορείς που συζητήθηκαν είναι οι ακόλουθοι:

- Τοπική και εθνική αστυνομία – υπεύθυνη για την πρόληψη, την ασφάλεια και την επιβολή του νόμου. Ασχολείται με όλο τον πληθυσμό και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί της τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Σύστημα ιατρικής περίθαλψης – με νοσοκομεία και ασθενοφόρα, καθώς και με γιατρούς παθολόγους που βρίσκονται σε άμεση επαφή με την κοινότητα. Προσφέρει υπηρεσίες στο γενικό πληθυσμό και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας με τα συγκεκριμένα ιδρύματα τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Οι κοινωνικές υπηρεσίες - τοπικές, περιφερειακές ή εθνικές – που είναι υπεύθυνες για την παροχή κοινωνικοϊατρικών υπηρεσιών σε ευάλωτους πληθυσμούς, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων. Εξυπηρετούν ολόκληρο τον πληθυσμό, ιδιαίτερα εκείνους που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας με τα συγκεκριμένα ιδρύματα τηλεφωνικά ή / και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- ΜΚΟ που εργάζονται σε διάφορους τομείς όπως η κατ' οίκον φροντίδα ή τα κέντρα ημέρας ή τα κέντρα ψυχολογικής υποστήριξης - μπορούν να ενεργούν σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο. Απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Οι αρχές κηδεμονίας είναι προστάτες των ηλικιωμένων που είναι μόνοι ή είναι εν δυνάμει θύματα κακοποίησης. Εξυπηρετούν τα άτομα που χρειάζονται κηδεμονία για διάφορους λόγους και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή/ και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Οι φορείς πίστης που συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική ζωή. Απευθύνονται σε ολόκληρο τον πληθυσμό και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Η ένωση συμβολαιογράφων - θεσμός που, μεταξύ άλλων υποχρεώσεων, είναι υπεύθυνος για την παροχή συμβουλευτικής στους ηλικιωμένους για θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Απευθύνονται σε ολόκληρο τον πληθυσμό και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Το ισοτιπούτο ιατροδικαστικής - κεντρικό όργανο διερεύνησης υποψιών για κακοποίηση ηλικιωμένων. Είναι διαθέσιμο σε εκείνους που χρειάζονται ιατροδικαστική εξέταση και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή / και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Άλλοι φορείς επιβολής του νόμου - δικηγόροι, εισαγγελείς, συνήγορος του πολίτη κτλ. Απευθύνονται σε ολόκληρο τον πληθυσμό και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Εργασίας, Υπουργείο Δικαιοσύνης - ως κυβερνώντα όργανα αντί των ιατρικών, κοινωνικών και δικαστικών θεσμών. Υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή / και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

- Η ομοσπονδία συνταξιούχων - λειτουργεί σε εθνικό επίπεδο με συνταξιούχους. Υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

- Άλλοι ιδιωτικοί οργανισμοί που στοχεύουν στην παροχή βοήθειας και υποστήριξης στους ηλικιωμένους. Υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

- Το Ρουμανικό Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων - εμπειρογνώμονες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μαζί τους τηλεφωνικά ή/και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ηλικιακή Πλατφόρμα (Age Platform) θεωρήθηκε το καλύτερο παράδειγμα για ένα τέτοιο δίκτυο.

Στην προσπάθεια δημιουργίας ενός τέτοιου δικτύου, οι συμμετέχοντες/ουσες προτείναν τη ανάπτυξη μια ειδικής υπηρεσίας εντός του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή Εργασίας, που θα δημιουργούσε μία κεντρική λίστα τοπικών, περιφερειακών και εθνικών ιδρυμάτων και θα τα προσκαλούσε να συμμετέχουν στο δίκτυο, εξηγώντας τους τους στόχους και το σκοπό του δικτύου.

Αυτή η υπηρεσία θα επιβεβαίωνε επίσης ότι η διαδικασία αίτησης, συλλογής και δημοσίευσης των δεδομένων από τα μέλη, θα πληροί τον κανονισμό εμπιστευτικότητας.

Οι συμμετέχοντες πρότειναν τη δημιουργία ενός δικτύου πολλαπλών φορέων, με τη μορφή ηλεκτρονικού ιστότοπου που θα περιέχει μία βάση δεδομένων με τις πληροφορίες των μελών, ένα χάρτη όλων των εθνικών, θεσμικών υπηρεσιών, καθώς και τις ιστοσελίδες αυτών, κάτι που θα τους αναγκάσει να υποβάλουν τα δεδομένα τους με τρόπο σύμφωνο με τις απαιτήσεις του δικτύου.

Οι επαγγελματίες θεώρησαν ότι πρέπει να συγκεντρωθούν τα ακόλουθα στοιχεία όλων των φορέων/ιδρυμάτων:

- Πλήρη στοιχεία επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων επικοινωνίας όλων των τμημάτων των ιδρυμάτων.
- Σαφή περιγραφή των παρεχόμενων υπηρεσιών και των κριτηρίων πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές, συμπεριλαμβανομένων των τεκμηρίων που απαιτούνται από το πρόσωπο που χρειάζεται αυτές τις υπηρεσίες.
- Αν υπάρχει, ο αριθμός των διαθέσιμων κλινών/θέσεων κτλ.

Οι συμμετέχοντες/ουσες θεώρησαν επίσης ότι, δεδομένου ότι μέρος του κοινού που μπορεί να χρειαστεί τα δεδομένα που θα παρέχει το δίκτυο, αλλά μπορεί να μην έχει πρόσβαση σε αυτά σε ηλεκτρονική μορφή, είναι καλό να διατίθεται και μία έντυπη μορφή των πληροφοριών αυτών, σε διάφορους φορείς (δημαρχείο, γενικός ιατρός, εκκλησία κτλ.) προκειμένου να δοθεί πρόσβαση στα δεδομένα, και σε αυτόν τον πληθυσμό.

Τα κύρια εμπόδια που εντοπίστηκαν ήταν η έλλειψη μιας τέτοιας υπηρεσίας, καθώς και η απουσία πολιτικής παρέμβασης προς αυτή την κατεύθυνση.

Οι συμμετέχοντες/ουσες πιστεύουν ότι, εάν ξεκινήσει μια τέτοια πρωτοβουλία, τα θεσμικά όργανα θα συνεργαστούν, καθώς υπάρχει πραγματική ανάγκη βελτίωσης της διοργανικής συνεργασίας.

Οι συμμετέχοντες/ουσες πρότειναν ότι ο καλύτερος τρόπος για να ενθαρρυνθεί και να προωθηθεί η επικοινωνία και η συνεργασία ανάμεσα στους φορείς είναι να δημιουργηθεί ένα θεσμικό διοργανικό δίκτυο, η διαχείριση του οποίου θα γίνεται από κάποια ειδική κρατική υπηρεσία, και κατά προτίμηση εντός του Υπουργείου Δικαιοσύνης, του Υπουργείου Εργασίας ή ενός ινστιτούτου μεταξύ των υπουργείων.

Αυτή η ειδική και επίσημη υπηρεσία θα πρέπει να καθιερώσει τα εξής:

- Το είδος του δικτύου που θα δημιουργηθεί καθώς και την επίσημη οργανωτική δομή του,
- Οι κύριοι στόχοι του δικτύου καθώς και ένας κώδικας δεοντολογίας που θα ισχύει για όλα τα μέλη (συμπεριλαμβανομένων των κυρώσεων),
- Διοικητικά όργανα,
- Σχετικά ιδρύματα,
- Διαδικτυακή έναντι φυσικής κοινότητας,
- Ελεύθερη πρόσβαση αντί για περιορισμένη πρόσβασης στη βάση δεδομένων,
- Ιστοσελίδα αντί για περιορισμένη πρόσβαση στη βάση δεδομένων,
- Σαφείς διαδικασίες σχετικά με τη συλλογή, αποθήκευση και διάδοση των πληροφοριών των μελών, καθώς και όλων των στοιχεία που παρέχουν τα μέλη για περαιτέρω διάδοση μέσα ή έξω από το δίκτυο,
- Μια σαφής διαδικασία για την κοινοποίηση σχετικών δεδομένων, εντός και εκτός του δικτύου (η γραπτή μορφή θεωρείται η καλύτερη λύση),
- μία σαφή διαδικασία ένταξης των φορέων που θα συμμετέχουν στο δίκτυο,
- μία σαφή διαδικασία διοργανικής συνεργασίας, και
- τυποποιημένες πληροφορίες που θα απαιτούνται από όλα τα ιδρύματα-μέλη του δικτύου, καθώς και τη συχνότητα με την οποία τα δεδομένα αυτά θα πρέπει να ενημερώνονται.

Αυτό θα δημιουργούσε το κατάλληλο πλαίσιο και θα ήταν ένα πρώτο βήμα για την οργάνωση ενός τέτοιου διοργανικού δικτύου.

Οι συμμετέχοντες πρότειναν ότι ο καλύτερος τρόπος για να εξασφαλιστεί η επιτυχής μακροχρόνια διαχείριση ενός τέτοιου δικτύου είναι εάν το ίδιο το δίκτυο συντονιστεί και οργανωθεί από κάποιο ειδικό κρατικό όργανο επίσημου φορέα, όπως π.χ. του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Οι συμμετέχοντες/ουσες θεωρούν ότι μόλις το δίκτυο εδραιωθεί, θα πρέπει να πραγματοποιεί τουλάχιστον δύο συναντήσεις ανά έτος και, εάν χρειαστεί, άλλες συναντήσεις που θα αφορούν σε συγκεκριμένα έργα, θέματα ή δραστηριότητες.

Το δίκτυο και οι συναντήσεις θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν και ως πλατφόρμα για την δημιουργία έργων, την εύρεση εταίρων και τη διάδοση καλών πρακτικών, αποτελεσμάτων και άλλων σχετικών λεπτομερειών.

Το δίκτυο θα μπορούσε επίσης να χρησιμεύσει ως πλατφόρμα για παροχή κατάλληλης υποστήριξης στα μέλη και για τη διασύνδεση των μελών. Νομικά ζητήματα ή συγκεκριμένες εμπειρίες και άλλες πληροφορίες θα μπορούσαν να συζητηθούν στην ομάδα και τα μέλη να επωφεληθούν από την εμπειρογνωμοσύνη και την εμπειρία άλλων μελών ή άλλων θεσμικών οργάνων.

Αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών στο ευρύ κοινό, οι συμμετέχοντες/ουσες πρότειναν το δίκτυο να δημιουργήσει μια τηλεφωνική υπηρεσία που θα χρησιμεύσει στην παραπομπή του κοινού στους κατάλληλους φορείς που διαθέτουν τις υπηρεσίες που απαιτούνται για να τους βοηθήσουν, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών παροχής νομικών, ιατρικών, κοινωνικών και ψυχολογικών συμβουλών.

Τα βασικά εμπόδια που εντοπίστηκαν από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες, για την ανάπτυξη ενός τέτοιου δικτύου είναι:

- η σύσταση ενός καλού επιχειρήματος για τη δημιουργία αυτού του δικτύου,
- η έλλειψη πολιτικής βούλησης και η ύπαρξη πολιτικής αστάθειας,
- η θεσμική αντίσταση στην αλλαγή,
- ο φόβος ευθύνης και νέων ιδεών,
- η ανάγκη χρηματοδότησης και κατάρτισης των επαγγελματιών,
- οι αλλαγές προσωπικού,
- η οικονομική υποστήριξη από το κράτος.

Προτάσεις:

- Το δίκτυο πρέπει να είναι κρατικό,
- Πρέπει να ενθαρρύνει τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα,
- Το δίκτυο θα πρέπει να αποτελεί πλατφόρμα ανάπτυξης σχετικών ευρωπαϊκών έργων καθώς και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μελών σε τέτοια έργα. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης για τους συντονιστές και τους διαχειριστές του δικτύου,
- Το δίκτυο θα πρέπει να διαθέτει μια σαφή διαδικασία αξιολόγησης, μέσω στατιστικής ανάλυσης, των δραστηριοτήτων των μελών και του αντίκτυπου του δικτύου (περιπτώσεις που έχουν επιλυθεί, κ.τ.λ.), και
- Το δίκτυο μπορεί να αποτελέσει σημαντική εκπαιδευτική πλατφόρμα για τους επαγγελματίες και το ευρύ κοινό.

Συμπερασματικά, οι συμμετέχοντες στις συνεργατικές ομάδες μάθησης θεωρούν ότι η ανάπτυξη ενός τέτοιου δικτύου αποτελεί ένα βήμα για βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων που εμπλέκονται στην φροντίδα των ηλικιωμένων ατόμων και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις κακοποίησης και βίας κατά αυτών, δεδομένου ότι αυτά τα περιστατικά μπορεί να είναι περίπλοκα και η διαχείρισή τους δύσκολη. Η στήριξη από ομότιμους και η διάδοση σχετικών πληροφοριών θα είναι τα κύρια οφέλη για τους επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα.

Προτάσεις:

- Ανάπτυξη κρατικής υπηρεσίας εντός του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή του Υπουργείου Εργασίας που θα συντονίζει και θα διαχειρίζεται την ανάπτυξη ενός διοργανικού δικτύου.
- Το δίκτυο πρέπει να δημιουργηθεί ως διαδικτυακός ιστότοπος που θα περιέχει μια βάση δεδομένων για το σύνολο των πληροφοριών που θα συλλέγονται από τα μέλη του δικτύου.
- Τα δεδομένα θα πρέπει να είναι διαθέσιμα στο κοινό, τόσο σε ηλεκτρονική όσο και σε έντυπη μορφή, καθώς και μέσω τηλεφωνικής υπηρεσίας.
- Το δίκτυο θα πρέπει να έχει τακτικές συναντήσεις και να αποτελεί έδαφος για την ανάπτυξη σχεδίων, την παροχή κατάρτισης, τη διάδοση καλών πρακτικών καθώς και σχετικών πληροφοριών.

Θέμα 3: Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Στη Ρουμανία, το κύριο κρατικό ίδρυμα που έχει ενεργό ρόλο στην πρόληψη της κακοποίησης των ηλικιωμένων και της βίας, είναι η Αστυνομία, μέσω της υπηρεσίας πρόληψης που προσλαμβάνει εξειδικευμένο προσωπικό. Γενικά, η δραστηριότητα αυτού του τμήματος αφορά στον γενικό πληθυσμό, αλλά υπάρχουν και κάποιες δραστηριότητες που στοχεύουν στην ασφάλεια των ηλικιωμένων ατόμων, και περιλαμβάνουν την προστασία από όλες τις μορφές κακοποίησης. Αυτό το τμήμα συνεργάζεται με τις κοινωνικές υπηρεσίες για τη διάδοση πληροφοριών σχετικών με την πρόληψη.

Οι κύριοι τομείς πρόληψης αφορούν στα περιστατικά οικονομικής κατάχρησης ή κλοπής από αγνώστους, που στοχεύουν τα ηλικιωμένα άτομα, γιατί είναι ευάλωτα.

Η Αστυνομία, σε συνεργασία με άλλα ιδρύματα όπως η δημόσια συγκοινωνία στο Βουκουρέστι, διαδίδει επίσης στοιχεία πρόληψης, προβάλλοντας πληροφορίες πρόληψης της κακοποίησης των ηλικιωμένων είτε σε έντυπη μορφή είτε σε μορφή βίντεο στα λεωφορεία, τα τραμ ή το μετρό, ώστε αυτές να φτάσουν σε όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους και τις οικογένειές τους.

Ωστόσο, ακόμα η υπηρεσία αυτή δεν έχει αρκετό προσωπικό και δεν ασχολείται αποκλειστικά με την πρόληψη της κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων.

Ορισμένες ΜΚΟ που ασχολούνται με ηλικιωμένα άτομα, οργανώνουν δραστηριότητες πρόληψης, με τη βοήθεια της αστυνομίας, αλλά αυτές είναι περιστασιακές.

Οι μεμονωμένοι επαγγελματίες στην καθημερινή τους πρακτική μπορούν να αναλάβουν δραστηριότητες πρόληψης ανάλογα με την περίπτωση και το επαγγελματικό τους πεδίο, αλλά δεν υπάρχει ειδική θεσμική απαίτηση για αυτό.

Στην τρέχουσα πρακτική λείπουν τα εξής:

- Προσαρμοσμένες υπηρεσίες,
- Ειδική νομοθεσία, και
- Εκπαιδευμένοι επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένων των δικηγόρων,
- Τα ακόλουθα μέτρα κρίνεται απαραίτητο να ληφθούν:

- Δημιουργία ειδικού νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των θυμάτων κακοποίησης,
- Δημιουργία ειδικού ιδρύματος ή υπηρεσίας που να ασχολείται αποκλειστικά με την πρόληψη της κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων,
- Δημιουργία προσαρμοσμένων υπηρεσιών πρόληψης – εκπαίδευσης/κατάρτισης κτλ.,
- Παροχή οικονομικών πόρων για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων πρόληψης,
- Μίσθωση και κατάρτιση προσωπικού,
- Οργάνωση διοργανικών συναντήσεων για τον εντοπισμό καλών πρακτικών και την ανάπτυξη πρωτοκόλλων συνεργασίας,
- Αύξηση ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με το θέμα, και
- Συμμετοχή εθελοντικής εργασίας σε δραστηριότητες πρόληψης.

Ποιοι επαγγελματίες πρέπει να εμπλακούν; Ποια ιδρύματα πρέπει να συμμετέχουν; Οι ακόλουθοι/-ες επαγγελματίες και οι οργανισμοί που εκπροσωπούν πρέπει να συμμετέχουν στις δραστηριότητες πρόληψης:

- Οι αστυνομικοί,
- Οι γιατροί και ειδικά οι παθολόγοι,
- Οι νοσηλεύτές/εύτριες,
- Οι φροντιστές/βοηθοί,
- Οι κοινωνικοί λειτουργοί,
- Οι νοσηλεύτές/εύτριες της κοινότητας,
- Οι ιερείς,
- Οι συμβολαιογράφοι,
- Οι δικηγόροι, οι εισαγγελείς κτλ.
- Οι καλύτερες στρατηγικές εφαρμογής για τις νέες ή προσαρμοσμένες μεθόδους είναι

οι εξής :

- Εργαστήρια,
- Χρήση των μέσων μαζικής ενημέρωσης για τη διάδοση της στρατηγικής και των νέων υπηρεσιών - τηλεόραση, ραδιόφωνο, περιοδικά, έντυπα, και
- Δημιουργία και διάδοση άλλου είδους ενημερωτικού υλικού - αφίσες - που μπορεί να διανεμηθεί σε επιλεγμένα ιδρύματα.

Η παρακολούθηση και αξιολόγηση των υπηρεσιών θα πρέπει να είναι συνεχής μέσω:

- Ανατροφοδότησης από τους επαγγελματίες και το κοινό,
- Στατιστικής αξιολόγησης συγκεκριμένων αντικειμένων - όπως καταγεγραμμένα περιστατικά, ποσοστό κακοποίησης/βίας, αριθμός λυμένων υποθέσεων, και
- Δημοσκοπήσεων ή κοινωνιολογικών μελετών με στόχο τον γενικό πληθυσμό ή την επαγγελματική κοινότητα σχετικά με την αποτελεσματικότητα τέτοιων μέτρων.
- Οι συμμετέχοντες/ουσες εντόπισαν τις ακόλουθες πηγές προϋπολογισμού για τις δραστηριότητες πρόληψης:
- Κρατικός προϋπολογισμός,

- Τοπικός προϋπολογισμός, και
- Ευρωπαϊκά έργα που διοργανώνονται από δημόσια όργανα ή ΜΚΟ.

Τα κύρια εμπόδια που εντοπίστηκαν ήταν η έλλειψη χρηματοδότησης και η ύπαρξη προκαταλήψεων σχετικά με την κακοποίηση/βία των ηλικιωμένων.

Οι πιθανές λύσεις που αναγνωρίστηκαν στις ομάδες ήταν η ανάπτυξη υπηρεσιών και δραστηριοτήτων εκπαίδευσης καθώς και η ενθάρρυνση διοργανικής συνεργασίας.

Τα είδη των πολιτικών που θα ήταν χρήσιμο να υιοθετηθούν είναι τα εξής:

- Ανάπτυξη προσαρμοσμένης νομοθεσίας στο πεδίο της κακοποίησης των ηλικιωμένων που θα ορίζει συγκεκριμένα την κακοποίηση και τη βία κατά των ηλικιωμένων ατόμων.
- Βελτίωση της ισχύουσας νομοθεσίας των ηλικιωμένων και αποσαφήνιση των κανόνων εφαρμογής.
- Ανάπτυξη στρατηγικής για τη φροντίδα των ηλικιωμένων, η οποία θα περιλαμβάνει της πρόληψη κακοποίησης/ βίας.
- Ανάπτυξη πολιτικών εκπαίδευσης στο πεδίο της κακοποίησης των ηλικιωμένων.

Προτάσεις:

- Δημιουργία ενός ειδικού νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των ηλικιωμένων θυμάτων κακοποίησης, καθώς και βελτίωση της ισχύουσας νομοθεσίας για τους ηλικιωμένους και αποσαφήνιση των κανόνων εφαρμογής,
- Ανάπτυξη στρατηγικής για τη φροντίδα των ηλικιωμένων, η οποία θα περιλαμβάνει πρόληψη της κακοποίησης/βίας,
- Ανάπτυξη πολιτικών επαγγελματικής εκπαίδευσης στον τομέα της κακοποίησης ηλικιωμένων,
- Δημιουργία ενός ειδικού ιδρύματος ή υπηρεσίας για την πρόληψη της κακοποίησης των ηλικιωμένων καθώς και σχετικών προσαρμοσμένων υπηρεσιών,
- Μίσθωση και κατάρτιση προσωπικού σε μονάδες/ιδρύματα φροντίδας ηλικιωμένων,
- Οργάνωση διοργανικών συναντήσεων για τον εντοπισμό και τη διάδοση καλών πρακτικών και την ανάπτυξη πρωτοκόλλων συνεργασίας,
- Εκστρατείες ευαισθητοποίησης σχετικές με το θέμα για το ευρύ κοινό,
- Συμμετοχή σε δραστηριότητες πρόληψης όλων των επαγγελματιών που προαναφέρθηκαν καθώς και εθελοντών,
- Χρήση διαφόρων μεθόδων διάδοσης υλικού πρόληψης - συναντήσεις, μέσα μαζικής ενημέρωσης, έντυπα, ηλεκτρονικά κτλ., και
- Συνεχής παρακολούθηση των επιπτώσεων και των αποτελεσμάτων.

Πορτογαλία

Νομικό πλαίσιο

Οι βασικοί νόμοι για τη ρύθμιση περιπτώσεων βίας και κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών στην Πορτογαλία είναι:

- Το Ποινικό Δίκαιο – Νομοθετικό Διάταγμα υπ' αρ. 48/95, την 15^η Μαρτίου, που τροποποιήθηκε από τον νόμο αρ. 44/2018, την 9^η Αυγούστου και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας – Νομοθετικό Δίκαιο αρ. 78/87, τη 17^η Φεβρουαρίου που τροποποιήθηκε από τον νόμο αρ. 33/2019, την 22^α Μαΐου.
- Νόμος που ρυθμίζει τις προϋποθέσεις για την οργάνωση και λειτουργία των μονάδων φροντίδας, την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και τη λειτουργία των ξενώνων στο πλαίσιο του εθνικού δικτύου υποστήριξης για τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας, Ρυθμιστικό Διάταγμα υπ' αρ. 2/2018, 24^η Ιανουαρίου.
- Ρύθμιση της αναδρομικής ανάλυσης της ανθρωποκτονίας στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας, Διάταγμα υπ' αρ. 280/2016, 26^η Οκτωβρίου.
- Η κατάσταση των θυμάτων καθορίζει τα ελάχιστα προτύπα για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, Νόμος υπ' αρ. 130/2015, 4^η Σεπτεμβρίου.
- Νόμος που εγκρίνει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, Ψήφισμα της Συνέλευσης της Δημοκρατίας υπ' αρ. 4/2013, 21^η Ιανουαρίου.
- Νόμος ο οποίος καθορίζει τα κριτήρια για τη χορήγηση του καθεστώτος του θύματος από την Επιτροπή για την Ιθαγένεια και την Ισότητα των Φύλων σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας, Νόμος υπ' αρ. 7108/2011, 11^η Μαΐου.
- Νόμος που ρυθμίζει τη σύσταση, τη λειτουργία και την άσκηση της επιτροπής προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, Νομοθετικό Διάταγμα υπ' αρ. 120/2010, 27^η Οκτωβρίου.
- Έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία για την απόδοση του καθεστώτος του θύματος, Διάταγμα υπ' αρ. 229-A/2010, 23^η Απριλίου.
- Νόμος που καθορίζει τους όρους αρχικής χρήσης των μέσων απομακρυσμένης βοήθειας, Διάταγμα υπ' αρ. 220-A/2010, 16^η Απριλίου.
- Νόμος που ορίζει τις προϋποθέσεις και τα προσόντα που απαιτούνται για την εκπαίδευση των τεχνικών υποστήριξης θυμάτων, Διάταγμα υπ' αρ. 6810-A/2010, 15^η Απριλίου.
- Νόμος που θεσπίζει το νομικό καθεστώς που εφαρμόζεται για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας, την προστασία και τη βοήθεια που παρέχεται στα θύματα. Νόμος υπ' αρ. 112/2009, 16^η Σεπτεμβρίου, τροποποιήθηκε από τον Νόμο υπ' αρ. 24/2017, 24^η Μαΐου.
- Σχέδιο αποζημίωσης για τα θύματα βίαιων εγκλημάτων και ενδοοικογενειακής βίας Νόμος υπ' αρ. 104/2009, 14^η Σεπτεμβρίου, τροποποιήθηκε από τον νόμο υπ' αρ. 121/2015, την 1^η Σεπτεμβρίου.
- Εξαίρεση από τα έξοδα ιατρική περίθαλψης για θύματα ενδοοικογενειακής βίας, Διάταγμα υπ' αρ. 20509/2008, 5^η Αυγούστου.
- Νόμος για τη δημιουργία μίας εικονικής πλατφόρμας για την αναφορά και καταγραφή εγκλημάτων. Διάταγμα υπ' αρ. 1593/2007, 17^η Δεκεμβρίου.
- Νόμος για την προστασία γυναικών που είναι θύματα βίας, Νόμος υπ' αρ. 61/91, 13^η Αυγούστου.
- Νόμος που επικυρώνει τη σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διάκρισης σε βάρος των γυναικών, Νόμος υπ' αρ. 23/80, 26^η Ιουλίου.

Θέμα 1: Ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Οι συμμετέχοντες/ουσες αναφέρθηκαν στους/στις ακόλουθους/ες επαγγελματίες που εργάζονται στο πεδίο της βίας/κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων:

- Διεπιστημονικές ομάδες (ομάδες Πρόληψης της Βίας των Ενηλίκων - EPVA teams) που δουλεύουν για την πρόληψη της βίας ανάμεσα σε ενήλικες σε συγκεκριμένα ιδρύματα, όπως οι εγκαταστάσεις υγείας.
- Οι επαγγελματίες υγείας
- Οι ψυχολόγοι
- Οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί
- Οι εργαζόμενοι/ες στον δήμο
- Ιδιωτικοί οργανισμοί που υποστηρίζουν θύματα
- Υπηρεσίες επιβολής του νόμου
- Δικαστές και εισαγγελείς
- Ιδιωτικά Ιδρύματα Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Η εκπαίδευση στο θέμα της βίας των ενηλίκων στην Πορτογαλία υλοποιείται από τα ακόλουθα ιδρύματα:

- Ιδρύματα υγείας
- Επιτροπή για την Ιθαγένεια και την Ισότητα των Φύλων
- Κοινωνική Ασφάλιση
- Τοπικά Συμβούλια
- Ιδιωτικά Ιδρύματα

Η εξειδικευμένη εκπαίδευση για την κακοποίηση των ηλικιωμένων στην Πορτογαλία είναι σπάνια. Η περιγραφή των εκπαιδευτικών αναγκών και των μεθόδων ήταν η ακόλουθη:

- Η εκπαίδευση θα πρέπει να είναι ίδια για όλους/ες τους/τις επαγγελματίες.
- Η εκπαίδευση θα πρέπει να βελτιώνει τη γνώση των νομικών στοιχείων και διαδικασιών που εφαρμόζονται σε νέες περιπτώσεις.
- Η κακοποίηση των ηλικιωμένων ατόμων δεν περιλαμβάνεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των πανεπιστημιακών σχολών, όπως της Νομικής, της Νοσηλευτικής, της Ιατρικής, της Ψυχολογίας και άλλων σημαντικών τομέων εξειδίκευσης.
- Είναι σημαντικό να υλοποιηθούν εκπαιδεύσεις όπως αυτή του έργου SAFE.

Σχετικά με τις πολιτικές εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες/ουσες μοιραστήκαν τα ακόλουθα:

- Στην Πορτογαλία δεν υπάρχουν συγκεκριμένα εκπαιδευτικά προγράμματα για εκπαίδευση επαγγελματιών διαφορετικών επιστημών στο ίδιο θέμα, ώστε να μπορούν να εκπαιδευτούν αλλά και να ανταλλάξουν απόψεις σχετικά με το θέμα.
- Οι εκπαιδεύσεις πρέπει να πραγματοποιούνται από εκπαιδευτές/εύτριες εξειδικευμένους/ες στο συγκεκριμένο θέμα και με παιδαγωγικές ικανότητες.
- Οι εκπαιδεύσεις πρέπει να είναι τακτικές.
- Ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνεται στα προγράμματα γεροντολογίας.

Τα εμπόδια για την εκπαίδευση είναι τόσο πολιτισμικά όσο και θεσμικά.

Τα πολιτισμικά εμπόδια είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι οι επαγγελματίες δεν έχουν εξειδικευτεί σε αυτό το θέμα και δεν έχουν όλες τις απαραίτητες γνώσεις, κάτι που μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στη δουλειά τους.

Τα θεσμικά εμπόδια αφορούν κυρίως στην οργανωτική κουλτούρα που είναι προσανατολισμένη προς την επίτευξη των στόχων και τις ενδείξεις υψηλής παραγωγικότητας.

Ο εντοπισμός και η παρέμβαση σε περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων μπορεί να είναι δείκτης απόδοσης στις ιατρικές εγκαταστάσεις.

Οι συμμετέχοντες/ουσες εντόπισαν τους ακόλουθους οικονομικούς πόρους για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες:

- Αιτήσεις επιχορήγησης
- Συνεργασία με πανεπιστήμια

Προτάσεις:

- Πρέπει να αναπτυχθεί υποχρεωτική βασική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση στο θέμα της κακοποίησης και παραμέλησης ηλικιωμένων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των νομικών επιπτώσεων αυτών των πράξεων, για τα προαναφερθέντα επαγγέλματα.
- Η πρόσληψη επαγγελματιών για συγκεκριμένες υπηρεσίες (μονάδες φροντίδας, μονάδες μακροχρόνια φροντίδας κτλ.) πρέπει να βασίζεται συγκεκριμένα στην εκπαίδευση των ατόμων στην πρόληψη και παρέμβαση σε περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων.

Θέμα 2: Ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα

Τα ιδρύματα που αντιμετωπίζουν περιστατικά βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών, σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και αναφέρθηκαν από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες είναι:

- Οι ομάδες Πρόληψης της Βίας των Ενηλίκων (Prevenção da Violência em Adultos - EPVA). Δημοτικά Συμβούλια. Ιδρύματα υγείας. Ιδιωτικά ιδρύματα κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Η κυβέρνηση. Τμήματα και εκτελεστικοί οργανισμοί. ο/η εισαγγελέας. οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου. η κοινωνική ασφάλιση. ο Πορτογαλικός οργανισμός για την υποστήριξη θυμάτων. η επιτροπή για την Ιθαγένεια και την Ισότητα των Φύλων. η Caritas.
- Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. σε διεθνές επίπεδο ο ΠΟΥ και το Διεθνές Δίκτυο για την Πρόληψη της Κακοποίησης των Ηλικιωμένων.
- Εθνικά και ευρωπαϊκά ιδρύματα αναλύουν το φαινόμενο σε παγκόσμιο επίπεδο και διανέμουν κατευθύνσεις πολιτικής παρέμβασης.
- Οι τοπικοί οργανισμοί έχουν διαφορετικούς ρόλους και ελλείψεις στην διοργανική συνεργασία.

Προτάσεις:

- Ανάπτυξη συνεργασίας ανάμεσα στο σύστημα δημόσιας υγείας και στις ιδιωτικές υπηρεσίες που ασχολούνται με το θέμα.
- Ανάπτυξη διαδικασιών που θα επιτρέπουν τη διάδοση σχετικών πληροφοριών μεταξύ και εντός των ιδρυμάτων.

Θέμα 3: Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Αυτή τη στιγμή, στην Πορτογαλία, πολύ λίγα ιδρύματα προωθούν την πρόληψη της κακοποίησης των ηλικιωμένων. Ένα παράδειγμα είναι ο Πορτογαλικός οργανισμός για την υποστήριξη θυμάτων. Υπάρχουν επίσης ορισμένα κοινοτικά προγράμματα περιπολίας που είναι σχετικά αποτελεσματικά.

Τα διαθέσιμα μέτρα πρόληψης είναι:

- Φυλλάδια για τα δημόσια ιδρύματα,
- Ευρεία κάλυψη των περιστατικών βίας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, και
- Ενισχυμένα επίπεδα εκπαίδευσης των επαγγελματιών σχετικά με το θέμα.

Σχετικά με τα μέτρα που δεν υπάρχουν και θα ήταν καλό να δημιουργηθούν αναφέρθηκαν:

- Ένα εθνικό σχέδιο για την πρόληψη της κακοποίησης των ηλικιωμένων,
- Μια διεπιστημονική προσέγγιση στην εκπαίδευση των επαγγελματιών,
- Μία διαδικασία διάδοσης πληροφοριών μεταξύ και εντός των ιδρυμάτων,
- Ευαισθητοποίηση του κοινού,
- Μεγαλύτερη συναισθηματική και νομική υποστήριξη των θυμάτων,
- Εισαγωγή του θέματος στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των σχολείων, και
- Ηλεκτρονικές πλατφόρμες, όπου οι ηλικιωμένοι μπορούν να ψάξουν για βοήθεια, να ζητήσουν συμβουλές ή να ανταλλάξουν ιδέες.

Αυτά τα μέτρα θα πρέπει να ληφθούν με την υποστήριξη και την συμβολή των σχολείων, των πανεπιστημίων, των ιατρικών εγκαταστάσεων, των ιδιωτικών ιδρυμάτων κοινωνικής αλληλεγγύης, των τοπικών συμβουλίων, των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και την κυβέρνηση.

Κατά τη γνώμη των συμμετεχόντων/ουσών οι ακόλουθες πολιτικές πρέπει να οριστούν και να υιοθετηθούν στον τομέα της πρόληψης της κακοποίησης των ηλικιωμένων:

- Εισαγωγή τους θέματος στο πρόγραμμα σπουδών των σχολείων για τους νέους,
- Παρεμβάσεις προσαρμοσμένες στις ανάγκες των ηλικιωμένων,
- Παρεμβάσεις στοχευμένες στους δράστες,
- Σαφείς οδηγίες για τους επαγγελματίες, σχετικά με την πρόληψη, τον εντοπισμό και την παρέμβαση σε περιπτώσεις κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων, και
- Προστασία και υποστήριξη των επαγγελματιών που δουλεύουν με τέτοια περιστατικά.

Προτάσεις:

- Ανάπτυξη εθνικού σχεδίου για την πρόληψη της κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων.
- Υλοποίηση διεπιστημονικής εκπαίδευσης για όλους/ες τους/τις επαγγελματίες που διαχειρίζονται περιστατικά κακοποίησης.
- Δημιουργία οδηγιών για τους/τις επαγγελματίες, για πρόληψη, εντοπισμό και παρέμβαση σε περιστατικά κακοποίησης ηλικιωμένων.
- Προστασία και υποστήριξη των επαγγελματιών που αναφέρουν περιστατικά κακοποίησης ή που αναλαμβάνουν δράση.
- Δημιουργία οδηγιών στοχευμένων στις ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων.
- Ανάπτυξη επιπλέον υπηρεσιών για την συναισθηματική και νομική υποστήριξη των ηλικιωμένων θυμάτων κακοποίησης.
- Ανάπτυξη ηλεκτρονικών πλατφορμών, όπου οι ηλικιωμένοι μπορούν να ψάξουν για βοήθεια, να ζητήσουν συμβουλές ή να ανταλλάξουν ιδέες.
- Δημιουργία παρεμβάσεων και υπηρεσιών που να απευθύνονται στους δράστες.
- Ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα δικαιώματα των ηλικιωμένων ατόμων και των υπηρεσιών στις οποίες πρέπει να αναφερθούν αν υποψιαστούν περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων.
- Δημιουργία ηλεκτρονική πλατφόρμας για ανώνυμη αναφορά περιστατικών κακοποίησης ηλικιωμένων.
- Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού για την υλοποίηση πολιτικών πρόληψης και παρέμβασης.
- Στοχευμένη εκπαίδευση επαγγελματιών για την πρόληψη και παρέμβαση σε περιστατικά κακοποίησης ή παραμέλησης ηλικιωμένων.

Συμπεράσματα

Μολονότι, τα κοινωνικά, εκπαιδευτικά, θεσμικά, οικονομικά και πολιτικά πλαίσια των συμμετεχουσών χωρών είναι διαφορετικά, οι συνεργατικές ομάδες μάθησης παρέχουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με το θέμα, βάσει των οποίων δημιουργήθηκαν οι ακόλουθες προτάσεις.

Θέμα 1: Ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

- Οι γνώσεις σχετικά με τη βία/κακοποίηση κατά των ηλικιωμένων γυναικών πρέπει να αποτελούν υποχρεωτικό μέρος του επίσημου προγράμματος σπουδών για όλους τους επαγγελματίες που ασχολούνται με τη διαχείριση περιπτώσεων κακοποίησης ηλικιωμένων
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να προσαρμόζεται με γνώμονα τις ανάγκες μάθησης των συγκεκριμένων επαγγελματιών.
- Ιδρύματα όπως οι πάροχοι ΕΕΚ και τα πανεπιστήμια, όπως και οι σύλλογοι των επαγγελματιών και οποιοσδήποτε άλλος αρμόδιος φορέας, πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών και στην παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης.

- Η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να ακολουθείται από συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση με διαφορετικές απαιτήσεις που θα βασίζονται στις μαθησιακές ανάγκες των επαγγελματιών.
- Η κατάρτιση πρέπει να περιλαμβάνει διάφορα είδη μεθόδων κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων βιωματικών και πρακτικών μεθόδων, συζήτησης μελέτης περιπτώσεων, παιχνιδιού ρόλων ή δραματικών τεχνών, όπως θεματικά θεατρικά έργα.
- Η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να εξασφαλίζει την ικανότητα των επαγγελματιών για αναγνώριση και ορθή αναφορά περιστατικών κακοποίησης και για κατανόηση των επιπτώσεων της κακοποίησης στους ηλικιωμένους.
- Η εκπαίδευση πρέπει να ελέγχεται και να αξιολογείται σε τακτική βάση.
- Η χρηματοδότηση πρέπει να προέρχεται από διάφορες πηγές - κρατικά κονδύλια, ευρωπαϊκά κονδύλια, ταμεία επαγγελματικής κατάρτισης, επιχορηγήσεις, χρηματοδότηση ιδιωτικών εταιρειών ή χορηγίες για συνεχή κατάρτιση.
- Η πρόσληψη επαγγελματιών για κάποιες υπηρεσίες (οικιακές εγκαταστάσεις, μονάδες μακροχρόνιας φροντίδας κτλ.) θα πρέπει να εξαρτάται από την κατάρτιση των επαγγελματιών για την πρόληψη και παρέμβαση σε περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων.

Θέμα 2: Ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα

- Υποχρεωτική κεντρική και συστηματική συλλογή και ανάλυση δεδομένων σχετικά με την κακοποίηση των ηλικιωμένων ατόμων, από όλες της υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας.
- Η εκπαίδευση των επαγγελματιών θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη οργανισμών για την αντιμετώπιση της βίας κατά των ηλικιωμένων ατόμων/ γυναικών.
- Τα ιδρύματα και οι οργανισμοί που συμμετέχουν στην διαχείριση περιστατικών κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων ατόμων/γυναικών, θα πρέπει να ιδρύσουν εάν θεσμικό δίκτυο που θα τους επιτρέψει να διαχειρίζονται καλύτερα τα περιστατικά που αντιμετωπίζουν, καθώς και να συλλέγουν δεδομένα σχετικά με αυτό το κοινωνικό φαινόμενο.
- Η ευαισθητοποίηση του κοινού και ειδικότερα των ηλικιωμένων ατόμων σχετικά με το θέμα της κακοποίησης/ βίας κατά των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας. Η ευαισθητοποίηση θα αυξήσει την πολιτική στήριξη για την ανάπτυξη ενός δικτύου διοργανικής συνεργασίας.
- Το διοργανικό δίκτυο θα πρέπει να έχει ξεκάθαρη διαχείριση (πιθανότατα από το κράτος), ένα επίσημο πρωτόκολλο επικοινωνίας και συνεργασίας, ξεκάθαρους ρόλους και σχέσεις μεταξύ των μελών.
- Στο πλαίσιο ενός τέτοιου δικτύου, τα ιδρύματα μπορούν να δημιουργήσουν και να καθιερώσουν πρότυπα πρωτόκολλα παρέμβασης, συμπεριλαμβανομένων

- κατευθυντήριων γραμμών που μπορούν να αναπτυχθούν, να εγκριθούν και να διανεμηθούν από τους συλλόγους των επαγγελματιών.
- Το δίκτυο μπορεί να δημιουργηθεί διαδικτυακά, σαν ιστοσελίδα που θα περιλαμβάνει βάση δεδομένων με συγκεκριμένες πληροφορίες που θα συλλέγονται από τα μέλη.
 - Τα δεδομένα που θα συλλεχτούν θα είναι διαθέσιμα στο κοινό σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή και μέσω τηλεφωνικών υπηρεσιών.
 - Το δίκτυο θα έχει συχνές συναντήσεις ώστε να δράσει σαν πλατφόρμα για την ανάπτυξη έργων, για την παροχή κατάρτισης, για τη διάδοση καλών πρακτικών καθώς και σχετικών πληροφοριών.
 - Το δίκτυο θα ενθαρρύνει τη συνεργασία των νομικών αρχών για να διασφαλιστεί η νομική υποστήριξη σε περιπτώσεις κακοποίησης.
 - Οι αρχές θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη πειραματικών τοπικών δικτύων που θα διανεμηθούν σαν παραδείγματα καλών πρακτικών.

Θέμα 3: Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

- Προσαρμογή ή δημιουργία συγκεκριμένου νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των θυμάτων κακοποίησης ηλικιωμένων.
- Ανάπτυξη στρατηγικής για την φροντίδα ηλικιωμένων που θα περιλαμβάνει την πρόληψη της κακοποίησης/βίας.
- Ανάπτυξη εκπαιδευτικών πολιτικών στο πεδίο της κακοποίησης ηλικιωμένων για επαγγελματίες που διαχειρίζονται τέτοια περιστατικά.
- Δημιουργία ειδικού ιδρύματος ή υπηρεσίας για την ανάπτυξη προληπτικών εργασιών και προσαρμοσμένων υπηρεσιών στο πεδίο της κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων.
- Δημιουργία ενός συστήματος καταγραφής των ηλικιωμένων γυναικών που ζουν μόνες ή χρειάζονται βοήθεια στην κοινότητα, ώστε να συμπεριληφθούν σε ένα πρόγραμμα για τακτικούς ελέγχους ώστε να επιβεβαιώνεται ότι είναι καλά, καθώς και στενή παρακολούθηση γνωστών καταστάσεων τοξικοεξαρτημένων /ψυχικά ασθενών συγγενών που ζουν με ηλικιωμένους ανθρώπους.
- Ανάπτυξη ηλεκτρονικών πλατφορμών όπου οι ηλικιωμένοι θα μπορούν να ζητούν βοήθεια, συμβουλές και να μοιράζονται ιδέες.
- Ανάπτυξη μεγάλων εκστρατειών ευαισθητοποίησης με χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σχετικά με το θέμα της βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών.
- Ανάπτυξη προγραμμάτων ελέγχου για τον εντοπισμό της κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων και χρήση από όλες τις υπηρεσίες που εργάζονται με ηλικιωμένους
- Ανάπτυξη εκπαίδευσης στην χρήση των εργαλείων ελέγχου για περιστατικά κακοποίησης καθώς και δραστηριοτήτων πρόληψης, από τους επαγγελματίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας καθώς και το διοικητικό προσωπικό.
- Ενθάρρυνση και διευκόλυνση της αναφοράς περιστατικών κακοποίησης καθώς και της παροχής λύσεων για προστασία. Προστατεύστε τα άτομα που αναφέρουν τα περιστατικά.

Δημιουργήστε σαφή αποτρεπτικά μέτρα για περιπτώσεις κακοποίησης, για επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένης της ανάκλησης της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος.

- Παροχή υπηρεσιών υποστήριξης για τους/τις επαγγελματίες ως μέτρο πρόληψης της επαγγελματικής εξουθένωσης και μιας ενδεχομένης κακοποιητικής συμπεριφοράς.
- Εξασφάλιση ασφαλούς παρέμβασης, παρέχοντας σαφείς κατευθυντήριες γραμμές παρέμβασης - ειδικά στην περίπτωση ατόμων με γνωστικές διαταραχές.
- Απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού στις μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων. Απαίτηση υποχρεωτικού ελέγχου των ποινικών μητρώων και συστατικών επιστολών τη στιγμή της πρόσληψης στον ιδιωτικό τομέα φροντίδας.
- Διάδοση καλών πρακτικών και ανάπτυξη πρωτοκόλλων συνεργασίας ανάμεσα στις μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων.
- Δημιουργία συστήματος συνεχούς παρακολούθησης των προληπτικών ενεργειών, για παροχή δεδομένων για περαιτέρω αλλαγές ή βελτιώσεις.
- Ανάπτυξη υπηρεσιών για συναισθηματική και νομική υποστήριξη στα ηλικιωμένα θύματα κακοποίησης.
- Δημιουργία παρεμβάσεων και υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των δραστών.

Επιχειρησιακό σχέδιο μέτρων για την πρόληψη και την παρέμβαση σε περιπτώσεις βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Επιχειρησιακός στόχος	Μέτρα	Περίοδος υλοποίησης	Υπεύθυνος	Πόροι	Δείκτες	Κίνδυνοι
Θέμα 1. Ανάπτυξη και παγίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων μέσω προσαρμοσμένης εκπαίδευσης για διαφορετικά είδη επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών						
Κατάρτιση των επαγγελματιών σε θέματα βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και παροχή σαφών διαδικασιών παρέμβασης	Υποχρεωτική προσαρμοσμένη εκπαίδευση στο θέμα της κακοποίησης ηλικιωμένων για όλους/ες τους/τις επαγγελματίες περίθαλψης. Ισχύει για όλους τους παρόχους ΕΕΚ στον τομέα της περίθαλψης	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Εθνικές/περιφερειακές αρμόδιες αρχές για τη ρύθμιση της ΕΕΚ	Πιθανό πρόσθετο ανθρώπινο δυναμικό	Η κυκλοφορία ενός ενημερωμένου εκπαιδευτικού υλικού που θα περιλαμβάνει το θέμα της κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών	Έλλειψη ενδιαφέροντος ή ευαισθησίας για το θέμα, από το νομοθετικό σώμα. Αντίσταση ή/και έλλειψη δεξιοτήτων των οργανισμών που παρέχουν την κατάρτιση. Έλλειψη εκπαιδευτών/ευτριών σχετικών με το θέμα.
	Υποχρεωτική προσαρμοσμένη ακαδημαϊκή	Έως το τέλος της εντολής	Πανεπιστήμια, άλλα εκπαιδευτικά	Πιθανό πρόσθετο	Η κυκλοφορία ενός ενημερωμένου προγράμματος	Έλλειψη ενδιαφέροντος και ευαισθησίας για το

	κατάρτιση στο θέμα την κακοποίησης των ηλικιωμένων, για όλους/-ες τους/τις επαγγελματίες υγείας/κοινωνικής πρόνοιας/νομοθετικού τομέα	του συμβουλίου	ακαδημαϊκά ιδρύματα.	ανθρώπινο δυναμικό	σπουδών που περιλαμβάνει το θέμα της κακοποίησης των ηλικιωμένων/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών	θέμα από την πλευρά των εκπαιδευτικών συλλόγων των ιδρυμάτων Διστακτικότητα/ Αντίσταση Βραχυπρόθεσμα έλλειψη ικανού ανθρώπινου δυναμικού για τη δημιουργία και υλοποίηση των νέων προγραμμάτων σπουδών. Υπερβολική γραφειοκρατία για την αναδιοργάνωση των μαθημάτων και τον εντοπισμό του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού. Έμμεσα κόστη Μακροχρόνιες διαδικασίες
--	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------	----------------------	--------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

	<p>Συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη, η εκπαίδευση στην κακοποίηση ηλικιωμένων/βία κατά των γυναικών γίνεται υποχρεωτική για όλους/ες τους/τις εν ενεργεία επαγγελματίες</p>	<p>Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου</p>	<p>Ρυθμιστικοί φορείς για τις υπηρεσίες περίθαλψης Επαγγελματικοί σύλλογοι</p>	<p>Κρατική χρηματοδότηση Χρηματοδότηση από την ΕΕ, Διεπιστημονική επιχορήγηση Εσωτερικά κεφάλαια των εταιρειών που παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες</p>	<p>Στο ρυθμιστικό πλαίσιο, υποχρεωτικό εξαμηνιαίο/ετήσιο πιστοποιητικό για όλους/ες τους/τις επαγγελματίες</p>	<p>Έλλειψη ενδιαφέροντος και ευαισθησίας για το θέμα από το νομοθετικό σώμα. Αντίσταση ή/και έλλειψη δεξιοτήτων των οργανισμών που παρέχουν την εκπαίδευση. Έλλειψη εκπαιδευτών/ευτρώ ν σε αυτό το θέμα. Γενική αντίσταση των επαγγελματιών σε πρόσθετες απαιτήσεις επαγγελματικής κατάρτισης. Προκατάληψη και στίγμα γύρω από το θέμα</p>
<p>Επιχειρησιακός στόχος</p>	<p>Μέτρα</p>	<p>Περίοδος υλοποίησης</p>	<p>Υπεύθυνος</p>	<p>Πόροι</p>	<p>Δείκτες</p>	<p>Κίνδυνοι</p>

Θέμα 2. Ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας και εργασιακών σχέσεων σε κάθε χώρα και ανάμεσα σε θεσμικά όργανα μεταξύ των χωρών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών και για την εξασφάλιση ολοκληρωμένων υπηρεσιών στον ίδιο τομέα

Ανάπτυξη ενός κεντρικού συστήματος καταγραφή των περιστατικών κακοποίησης ηλικιωμένων	Εθνικό / περιφερειακό μητρώο περιστατικών κακοποίησης ηλικιωμένων	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Υπουργεία υγείας και κοινωνικής πρόνοιας	Κρατική χρηματοδότηση	Σωστή χρήση του συστήματος Ο όγκος και η ακρίβεια των δεδομένων που συλλέγονται	Αντίσταση από τις αρχές και τα σχετικά ιδρύματα Έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού Έλλειψη πόρων
Δημιουργία ενός θεσμικού δικτύου για τη διοργανική συνεργασία	Καθιέρωση μια υπηρεσίας με στόχο την οργάνωση και τη διαχείριση του εθνικού/ περιφερειακού διοργανικού δικτύου	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Υπουργεία υγείας και κοινωνικής πρόνοιας	Κρατική χρηματοδότηση	Ο αριθμός των ιδρυμάτων που θα συμμετέχουν στο δίκτυο Αποδείξεις συνεργασίας – συναντήσεων, επαφές, Διάδοση δεδομένων, συνεργασίες.	Αντίσταση από τις αρχές και τα σχετικά ιδρύματα Έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού Έλλειψη οικονομικής υποστήριξης Θέματα με την ιδιότητα μέλους, προβλήματα διαχείρισης του δικτύου.
Επιχειρησιακός στόχος	Μέτρα	Περίοδος υλοποίησης	Υπεύθυνος	Πόροι	Δείκτες	Κίνδυνοι

Θέμα 3. Θέσπιση αποτελεσματικών και προσαρμοσμένων μέτρων πρόληψης στον τομέα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών

Δημιουργία/ προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου ώστε να περιλαμβάνει συγκεκριμένα το θέμα της βίας/κακοποίησης κατά των ηλικιωμένων γυναικών	Δημιουργία/ προσαρμογή της νομοθεσίας ώστε να περιλαμβάνει την κακοποίηση/βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Υπουργεία υγείας και κοινωνικής πρόνοιας και το κοινοβούλιο	Κρατική χρηματοδότηση	Αριθμός νόμων και εγγράφων πολιτικής με θέμα την κακοποίηση/βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών	Αντίσταση από τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής Χρονοβόρα διαδικασία
Ανάπτυξη στρατηγικής για τη φροντίδα των ηλικιωμένων, που θα περιλαμβάνει την πρόληψη της βίας/κακοποίησης	Ορίζεται στρατηγική για τους ηλικιωμένους ανθρώπους που περιλαμβάνει την πρόληψη την κακοποίησης/βίας	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Υπουργεία υγείας και κοινωνικής πρόνοιας και το κοινοβούλιο	Κρατική χρηματοδότηση	Αριθμός νόμων και εγγράφων πολιτικής με θέμα την κακοποίηση/βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών	Αντίσταση από τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής Χρονοβόρα διαδικασία
Η αναφορά της κακοποίησης ενθαρρύνεται/ καθίσταται επαγγελματική υποχρέωση	Ορίζονται οδηγίες για το πως αντιμετωπίζονται τα περιστατικά βίας/κακοποίησης	Έως το τέλος της εντολής του συμβουλίου	Επαγγελματικά συμβούλια κοινωνικών λειτουργών – γιατρών – ψυχολόγων –	Θα πρέπει να βρεθούν ειδικοί πόροι από δωρεές ή από τον δημόσιο τομέα	Κυκλοφορία οδηγιών για τα διάφορα επαγγελματικά προφίλ	Δυσκολίες συμμετοχής και συντονισμού όλων των απαραίτητων επαγγελματιών/ ιδρυμάτων

	των ηλικιωμένων γυναικών		νοσηλευτών/ευτριών και δικηγόρων			Οι οδηγίες καταλήγουν να είναι αφηρημένες ή/και γενικές Οι οδηγίες δεν διαδίδονται και δεν εφαρμόζονται από επαγγελματίες Οι οδηγίες δεν ανανεώνονται για να ανταποκρίνονται στις αναδυόμενες ανάγκες Οι οδηγίες εφαρμόζονται με έναν φορμαλιστικό/τυπικ ό τρόπο
	Τα κέντρα φροντίδας εισάγουν μία νομοθεσία «καρφώματος» ή αναφοράς	Στο τέλος της νομοθετικής περιόδου	Κοινοβούλιο	Δεν χρειάζονται επιπλέον πόροι	Παρουσιάζεται η νομοθεσία	Αντίσταση στην εισαγωγή της νομοθεσίας Κακή ή φτωχή διατύπωση Η προστασία δεν είναι τόσο

						<p>εκτεταμένη όσο χρειάζεται Το σύστημα αναφοράς μπορεί να χρησιμοποιηθεί από επαγγελματίες που θέλουν να κάνουν κακό στην υπηρεσία σαν εκδίκηση για άλλα διαχειριστικά προβλήματα Δυσκολία πρόσβασης στη διαθέσιμη προστασία Μη εφαρμογή της νομοθεσίας</p>
	<p>Εισάγεται πρωτόκολλο ανάμεσα στο συμβούλιο των κοινωνικών λειτουργών και την αστυνομία για την προστασία των εργαζομένων</p>	RR	<p>Συμβούλιο κοινωνικών λειτουργών και αστυνομία</p>	<p>Δεν χρειάζονται επιπλέον πόροι</p>	<p>Υπογεγραμμένο πρωτόκολλο</p>	<p>Αντίσταση στην εισαγωγή του πρωτοκόλλου Κακή ή φτωχή διατύπωση Η προστασία δεν είναι τόσο εκτεταμένη όσο χρειάζεται</p>

	που αναφέρουν την κακοποίησης					Δυσκολία πρόσβασης στη διαθέσιμη προστασία Μειωμένη εφαρμογή του πρωτοκόλλου Αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης
	Το δίκτυο των υπηρεσιών για την έμφυλη βία γίνεται φιλικό προς την ηλικία	Έως το τέλος των εντολών των συμβουλίων	Οι ΜΚΟ που διαχειρίζονται του ξενώνες και οι υπηρεσίες για την έμφυλη βία	Πόροι από ειδικές επιχορηγήσεις, από επιδοτήσεις, από χρηματοδότηση από την ΕΕ ή από το δημόσιο	Οι υπηρεσίες γίνονται προσβάσιμες για τις γυναίκες	Οικονομικά προβλήματα Αντίσταση στην αλλαγή Ηλικιακές διακρίσεις Έλλειψη ικανού ανθρώπινου δυναμικού
	Οι υπηρεσίες υγείας για τον εθισμό και τις ψυχικές ασθένειες συντονίζονται με τοπικές κοινωνικές	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Τοπικές υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας	Δεν χρειάζονται επιπλέον πόροι	Η διαδικασία τίθεται σε εφαρμογή	Προβλήματα στην επικοινωνία/ ανταλλαγή (απόρρητη) των δεδομένων Δυσκολία συμμετοχής και

	υπηρεσίες για την παρακολούθηση της κατάστασης των ασθενών που ζουν με ηλικιωμένους γονείς					συντονισμού των διαφόρων ατόμων Αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης
	Φύλακες από την κοινωνία των πολιτών για τον εντοπισμό περιστατικών κακοποίησης	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Τοπικές υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας	Δεν χρειάζονται επιπλέον πόροι	Η διαδικασία υλοποιείται	Διστακτικότητα για την ανάληψη του ρόλου Κακή χρήση του ρόλου
Ευαισθητοποίηση σχετικά με το θέμα της κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών Διάδοση καλών πρακτικών	Δημιουργία εκστρατείας «καμπάνιας» ευαισθητοποίησης	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Κρατικά ιδρύματα – υπουργεία, κοινωνικές υπηρεσίες κ.τ.λ., καθώς και ΜΚΟ που ασχολούνται με δράσης πρόληψης	Κρατικοί πόροι, επιχορηγήσεις, ευρωπαϊκά κονδύλια, άλλες επιδοτήσεις	Η καμπάνια παρουσιάστηκε Ο αριθμός των ανθρώπων που ευαισθητοποιήθηκαν από την καμπάνια Οι δράσεις που έγιναν σας αποτέλεσμα της καμπάνιας	Έλλειψη πόρων Ηλικιακές διακρίσεις Έλλειψη ενδιαφέροντος από τα δημόσια ιδρύματα Μικρή καμπάνια ευαισθητοποίησης με μικρό αντίκτυπο

<p>Κατάρτιση των επαγγελματιών σε θέματα βίας/κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών</p>	<p>Υποχρεωτική προσαρμοσμένη ακαδημαϊκή εκπαίδευση όλων των επαγγελματιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας/του νομικού τομέα σε θέματα κακοποίησης των ηλικιωμένων</p>	<p>Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου</p>	<p>Πανεπιστήμια και άλλα ακαδημαϊκά, εκπαιδευτικά ιδρύματα</p>	<p>Πιθανή ανάγκη έξτρα ανθρώπινου δυναμικού</p>	<p>Η κυκλοφορία ενός ενημερωμένου εκπαιδευτικού υλικού που θα περιλαμβάνει το θέμα της κακοποίησης/βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών</p>	<p>Έλλειψη ενδιαφέροντος και ευαισθησίας για το θέμα από τη μεριά των εκπαιδευτικών συλλόγων των ιδρυμάτων Αντίσταση/ Διστακτικότητα Βραχυπρόθεσμα, έλλειψη ικανού ανθρώπινου δυναμικού για τη δημιουργία και την υλοποίηση της εκπαίδευσης Υπερβολική γραφειοκρατία για την αναδιοργάνωση της εκπαίδευσης, και για τον εντοπισμό του ανθρώπινου δυναμικού Έμμεσα κόστος Μακροχρόνια διαδικασία</p>
----------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------	----------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Αλλαγή των όρων απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα	Προσαρμογή της υπάρχουσας εργατικής νομοθεσίας	Έως το τέλος της νομοθετικής περιόδου	Κοινοβούλιο	Κρατικά ιδρύματα – υπουργεία, κοινωνικές υπηρεσίες κτλ.	Κρατικοί πόροι	Έλλειψη πόρων Έλλειψη ενδιαφέροντος από το νομοθετικό σώμα Αντίσταση των εργαζομένων
-------------------------------------------------	------------------------------------------------	---------------------------------------	-------------	---------------------------------------------------------	----------------	--------------------------------------------------------------------------------------------

Το επιχειρησιακό σχέδιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δημιουργήσει και να προσαρμόσει μέτρα που προταθούν σε εθνικό επίπεδο στις ευρωπαϊκές χώρες.

